Privilegia

Vthaff

Then Stoormächtigeste/ Höghborne
Furste och Herre/

Herr Gustaff Adolph/

Sweriges/Göthes och Wendes Konung/

Stoorfurste til Finland / Hertigh vthi Estland
och Carelen/ Herre vthöfwer Ingermanneland / &c.

Giffne

Sweriges Rijkes Rådh/ Riddherskap och Adhel/

Ifrån Anno M. DC. XVII. in på
Åhr M. DC. XXVI.

CUM PRIVILEGIO.

Tryckt i Stockholm/ aff Ignatio
Meurer / Åhr 1634.

Wij Gustaff Adolff/medh Gudz Nåde/ Sweriges/ Göthes och Wändes Konung / Storfurste til Finland / Hertigh vthi Estland och Carelen / Herre vthöfwer Ingermanland / etc. Göre witterligit/ för Oß och wåre Effterkommande Sweriges Regerande Konungar och Herrar / at effter Menige Sweriges Rijkes Ständer/Andelige och Werldzlige/Högre och Lägre/icke allenast offta tilförenne och enkannerligh på then Rijksdagh i Norköping hölts/åhr 1604. bewilliget och samtyckt/Så och sedan i Nyköping/ åhr 1612.effter then Stoormechtigste Höghborne Furstes och Herres/ Her Carls then Nijonde/Sweriges/Göthes/Wendes/Finnars/Carelers/ Lappers i Norlanden/ the Caijaners och Esters i Lifland etc. Konung / Wår älskelige kåre Her Faders (Christeligh och höghberömligh i åminnelse) dödelige Frånfälle/ hyldet/ kendt och annammat hafwe Oß för/icke i rätta regerande Herre och Konung/ Vthan och nu på thenne (knas föudi loff) wål öfwerståndne Rijksdagh/ lofwet at göra Oß theras Huldheets och Trooheets lijflige Eedh/ effter Lagh och Sedhwana/Och i så måtto låtit förnimma bådhe then Stadigheet/ som the haffwe at hålla vthöfwer thet the förr/ medh gott och tijdigt Betenkiande bewilliget och samtyckt hafwe/ såsom och särdeles then godwillige Benågenheet/som the til Oß och then Konungslige familien hafwe och bewijsa wele/ ther til the Edle/Wålborne och Wålbördige godhe Män aff thet berömmelige Adelige Ståndet här i Rijket/ sigh hafwe godwilleligen befinne låtit/ och ther vppå giordt Oß theras skrifftlige Förplichtelse/at the så wål som andre Rijksens Ständer / wele wara Oß och wåre Effterkommande/Sweriges Rijkes regerande Konungar och Herrar hulle/ trogne och rätträdighe Vndersåter/ och i alle måtto så sigh emoot Oß befinna låte/ som the på Gudz och rättwijsones wägne skyldige och plichtige äre/ Såsom och hafwe ospart och vpsatt för wår och menige Sweriges Rijkes/ alles wårt kåre Fädernes landz skuld/ Lijff och Blodh/ och alt thet i theras Förmögenheet

genheet wara kan / aldeles som the thet för Gudh och hwar Christen
ährligh Man wele och kunne til swars wara / Så at Wij therföre
hafwe orsaak at läte them wär gunstige och nädige Benägenheet ther
emoot igen märckie och förnimme. Och såsom Wij theß förvthan
hafwe altijdh warit thet Adelige Ständet medh ynnest bewägne / och
gärne hafwe seedt och ån see theras förkäffringh och bäste / så at the vthi
thet Wärde mäge achtade och häldne blifwa / som sådant berömmeligit
Ständ höfwes / och them til ähre och anseende skee bör / Alleså hafwe
wij them och vppå förbemälte Nyköpings Riksdagh medh Privile-
gier, Frijheter och Rättigheter gunsteligen betänckt och benädet / eff-
ter som Wij the samma Privilegier, Frijheter och Rättigheet / för-
bemälte wärt och Swerijges Ridderskap och Adel / Grefwar / Frijher-
rar / Riddare och Swenner / här medh och i thetta wärt Breeffz krafft
wppå thenne wär Konungzlige Chröning / nädigst Confirmere och
stadfäste på efterföllande Sätt / hwilke the samt och synnerligen för
sigh och theras Efterkommande til ewerdeligh rijdher niuta och be-
holla mäge och skole / så at the här efter mä[illegible] en klaar och o-
wijkeligh Rättelse och Beskedh / hwadh theras [illegible]-Rättigheet ware
mä och skal.

I.

Såsom til thet förstа: At efter som Wij vthi wär förra För-
säkring / then Wij hafwe alle Ständer i gemeen gifwit / hafwe lof-
wat och tilsagdt / at wele holla them alle widh theras Christelige och
oförfalskade Religion, vthan någon superstition eller Menniss-
ligh Läre och Päfund / Så wele Wij och nu Swerijges Rijkes Rid-
derskap och Adel här medh i synnerheet hafwe lofwat / confirmeret
och stadfäst / at Wij wele hälle them alle och hwar serdeles / bädhe hög-
re och lägre vthi thet Ständet / medh Gudz klare och reene Ord / och
the Höghwärdige heliga Sacramentens rätte sanskyllige bruk / som
grundade äre vthi then heliga Prophetiske och Apostoliske Skrifft /
och vthi then oförandrade Augßburgiske Confession, hwilken Kej-
ser Carl then femte öfwerantwardades åhr 1530. Artickels wijs för-
fattat / aldeles som här i Konung Gustaffs sidste och Konung Johans
(begge

(begge högloflige ihughkommelses) förste Regementes tijdh / vthi thet-
te Rijket hafwer brukeligit warit / och i förbemelte förre Försäkring
vthtryckeligare och widlöfftigare författat är.

II.

Thernäst lofwe och tilsäye Wij / at wilie älske / ähra och vthi
Wördning hälla / Rijksens Ridderskap och Adel / Grefwar / Frijher-
rar / Riddare och Swenner / hwar och en efter sitt Embete / Ständ /
Härkompst och Wärde / och läte them sampt och i synnerheet / hwar och
en för sigh / vthan något qwaal och inträng niuta på Ähra / Lijff /
Hioon och Godz / alle theras wälfångne Frijheter / Privilegier,
Immuniteter, Herligheter / Rättigheter / och lofflige Sedwahne /
och ther widh i alla mätto hälle och handhafwe.

III.

Wij wele ock Rijksens höge Embeter läte beställa och besittia
medh infödde Swenske Män / aff Riddare och Swenner / them Wij
befinne ther til tiänlige / och ingen wanbördigh läte dragha them öf-
wer hufwudet / [illegible] Rijket til Spott och Wanähra: Och synner-
ligen skole här vthi Swerige thesse höge Embeter vthi bruk ware / nem-
ligen / Drotzet / Marsk / Admiral / Cantzler och Skattmästare / och til sä-
dane Embeter wele Wij wälie the bäste / bädhe aff älder / förständ och
Skickeligheet / som här i wärt Rijke Swerige / aff Swenst Slächt
och Bördh födde äre.

IV.

Näst förbemelte thesse förnemste fem Embeter vthi Rijksens
Rädh / wele Wij wälie och förordne Rijksens Rädh och Cammer-
rädh / hwilke alle skole aff Adeligh Stämma och Swenst Slächt aff-
kompne ware / Och the samma wele Wij och wäre Erfwinger / och
efterkommande Konungar wälje och taghe / hwilke Wij heller the
kunna finna och pröfwe / Oß och Rijket nyttige och gangnelige ware.

V.

Och efter nu alle förbemelte Embeter hafwe mäst störste mö-
dho och Omak medh Oß vthi Rijksens höghe och wärdande Saker /
Så wele och Wij betänckie hwart Embete för sigh medh tilbörligit

Vnderhåld/ på thet the rijkeligen theras Stånd och Kall vthföra kun-
ne/ och ther vppå wele Wij medh wårt älskelighe Rijks Rådz Rådh en
sådane förordning göra/ at sådan Förlännig och vnderhåld skal stadigt
widh hwart och ett Kall och Embete blifwa/ Så at når en affaller/ och
en annan i stadhen igen förordnat blifwer/ må tå then som i stadhen och
kallet igen inträder/ wette hwar vthaff han sitt Vnderhåld och Vppe-
hålle hafwe och finne skal/ och sådant Vnderhåld och Förläning skole
the vthan affkortning niuta och behålla.

VI.

Så wele Wij ock/ at Adelighe Personer måghe vthi wårt Ko-
nungzlige Cantzelij brukade blifwa/ på thet Wij når om tränger/ må-
ge hafwa them som sigh vppå Rijksens Saker förstå kunne/ och vthi
Handlinger och Tractation kunde brukade blifwa/ Så ock at hwar
och en må ther igenom blifwa vpwäckt/ at låta sine Barn til Lärdom/
Dygd och Förfarenheet vptuchta. Så skole och Lagmans och Hä-
redzhöffdinge Ränter icke räknes någrom til Vnderhåld/ aldenstund
the therföre moste beklädha Domare Embeter [illegible]skaffa Almogen
Lagh och rätt/ effter såsom och sådana Ränta [illegible]en annan än-
da och nytta stadgat och förordnat är. Doch wele Wij hafwe Oß
förbehållit några aff the Häredzrätter i hwar Landzände/ som i Sal.
Konung Johans Privilegier förmälte äre/ och förbeholdne skole blif-
wa/ at förläne Wåre trogne Män och Tienare i Häffwet/ the ware
sigh aff Adel eller eliest/ Och sådant inge andre än godhe Swenske
Män/ som Sweriges Lagh wäl wette/ och hwariom och enom Lagh
och Rätt skipa och pläga kunne.

VII.

Wij wele och icke låta them ostraffade blifwa/ som något tale
och säye vppå någon Riddare och Adelsman/ thet som hans hedher/
ähre och godhe rychte angår/ och honom eliest spottligen och til neese
wara kan: Så wele Wij och icke tilstädie/ At någen Riddare eller
Adelsman skal blifwa wåldförd/ bestrickter/ fängslader och inmaan-
ter/ myckit mindre förderfwader å Lijff eller Lem/ Ey heller honom
hans Huus och Gärder/ Breeff och Egendom/ löst eller fast/ affhändt/
hwadh

hwadh heller han thet ärfft eller ährligen förtient hafwer/ ransakat/
sköfflat/ bortgifwit eller i någon mätto affhendt/ medh mindre och för
än han til någen grooff mißgerning/ ther medh han Lijff/ ähra och godz
effter Laghen förwerkat hafwer/ öfwertygat/ laghwunnin och dömder
är. Doch hwar någen Riddare eller Adelsman blefwe vthi någen
vppenbaar grooff mißgernnigh/ ther medh han jw hafwer förwerkat
lijfwet effter Lagh och Laga stadger/ baar och å färska gärning eller
flyande fote tagin/ tå skal Oß här medh icke förtagit en sådane vppen-
baar Mißgerningßman at låte antaste och vthi ett ährligit och een
Adelsman beqwemligit rum til saaksens vthföring förwara/ och se-
dhan medh honom procedera effter lagha Doom. Men är Gär-
ningen icke så grooff/ vthan kan til åfwentyrs genom nödwärn/ ähres
och redeligheets förswar/ hastigt händelse eller annat slijkt blifwa lin-
drat och endskyllat/ tå må then skyldige niute Adeligh borgen och löffte
til rätta.

VIII.

Wij wele icke låta läggie några Frälses Godz vnder Cronan/
eller ock låta räknas förbrutne wara för andre Orsaker skuld/ än som
Sweriges Lagh thet vthtryckeligen förmäler/ nemligen/ När någen
leder å Fosterland sitt vthländskan Häär/ och bäär affwogh sköld emot
sin rätte Herre/ och häriar sitt rätta Fosterland: Men förseer sigh
någhon vthaff Adel vthi annat fall medh någon vppenbaar Mißger-
ning/ tå skal han icke annat än effter Lagadoom straffat blifwa/ och
näste skyldeste Arfwingar taga hans Godz.

IX.

Bryter någen Adelsman Edzöres Brott/ tå må han hafwa
säker Leigde til Oß/ och til Tings at swara ther sin saak/ Och hafwa
sedan säker Leigde ther ifrån och i sitt Behold igen/ aldeles som Lagh
säger i Edzöris Balken 22. och 24 Cap.

X.

Ther och så illa wore/ at någon Riddare eller Swen toge sigh
thet Orådh före/ at han förde Affwogh Skiöld emoot Oß och sitt Fo-
sterland/ och i så mätto förbruto Lijff/ Ähra och Godz/ tå skal icke hans
Hustrus

Hustrus/Barns eller Folcks deel ther vthi inmängies innan Jordh eller Lööszörer/ vthan ifrån skiffe blifwa/ så at thet icke tillijka kan bortagas/ vthan rätte Ägande skole sådant obehindret behålla.

XI.

Medhan och Lagh förmå/at Qwinna eller Öfwermagi ey kunna Edzöre bryta/ Hwarföre om någon Ridderes eller Swens efterlåtne Enkie eller Dotter sigh någorlunda i hwad måtto thet tå wara kan/förseer/ bryter och misshandlar/ tå skal hon/ efter som missgerningen är stoor eller litten til/ laghligen straffat blifwa/ och näste Frände der tage hennes Jord eller Lööszörer. Hwar nu någen kan hafwa sigh at beklaga/at några Jordegodz åre them annorledes än Laghligen affhendte / tå wele Wij ther öfwer ransaka låta/ och hwariom och enom thet Lagh och Rätt kan wara/ låta wederfares.

XII.

När ock så händer/ at några Jordegodz laghligen förbrutet och förwärkat warder vnder Oss och Cronan/ tå wele wij vnna och efterlåta them någon aff them i Slächten/ doch Oss förbehållit / Hwilken Oss syntes them aff gunst och nådhe vnne och efterlåte/ som sådane medh trogen tienst hoos Oss förwärfwa och förtiena kunne/ thet wari sigh en eller fleere.

XIII.

Är thet ock så/ at några kunne hafwa sigh til at beklagha/at them någon Jord och Egendom/ eller Breff och Bewiss kan aff hände wara/eller och några Hemman kunne wara ifrån någrom tagne och lagde vnder Cronan / och lofwat wederlagh före / Hwilket så icke skedt är: The samma måge gifwe sådane hoos Oss tilkänna/ hwadh beswär the i then måtta kunne hafwa/ så wele Wij ock låte ther efter ransaka/och hwar sådane Breeff och Godz kunne finnas / tå åre Wij öfwerbödige at låthe bådhe Breff och Segel/och andre Documenter, som vnder wårt Wäld finnes/ såsom och Godsen restituere och igen gifwes/ och bådhe i sådane och andre måtto / hwariom och enom sitt Arff och annan rättigheet oförkrencke / niuta och behålla låta. Och therföre wele Wij icke tilstädia/ at någrom något interäng sker och tilfogas skal/

Vthan

Vthan at hwar och en må niuta then Jordh och Egendom som han medh Lagha fång besitter / alt in til thes honom något medh Lagha Doom ifrån winnes kan/ aldeles som Lagh förmå. Ther och så är/ at någen befinner sigh til några Godz och ägor bördigh wara / tå skal honom wara frijt vthan misshagh eller onåde / at tale ther vppå / och hwar honom sådant blifwer för rätten tildömpt / Tå må han obehindrat komma til sitt igen/ Doch at sådant skeer medh Wär wetskap.

XIV.

Efter vthi Grefwers / Frijherrers och andres Donationer och Gåffwor/ som the aff framfarne Konungar bekommet hafwe/förmäle warder/ At när någen Förandring eller omskiptelse skeer i Regimentet/ tå skole the vthi lagligh och föresatt tijdh / besökje then Konung som tilkommer / om Confirmation och stadfästelse ther vppå: Therföre wele Wij här medh hafwe lofwat och tilsagdt/ at när sådane i vnderdänigheet och tilbörligen hoos Oss besökt blifwer/ tå wele Wij sådan stadfästelse vthan någen Förwägring meddele låte.

XV.

Hwar ock någen som til Godzet arfteagen är/ hade laghligit Förhinder/ eller ock giorde på förenempd tijdh/och Oss tå icke lägligit wore thet så hastigt at stadfästa och Confirmera som thet sigh borde: Så skal doch then andres rätt ther igenom icke förwerckat/ vthan förbehollen wara/ thet på en annan och lägligere tijdh at göra.

XVI.

Så wele Wij och här medh hafwe wäre godhe Män aff Ridderskapet och Adelen Privilegiret och benådet / at the icke skole wara förplichtade/ at stå til rätta för några lijffsaker / för mindre Män än theras wederlijker: Och intet Godz heller någen Egendom dömes någen Riddere eller Swen til eller ifrån/ vthan aff Rijkzens Rådh/eller på Konungs Reffsta tingh/ som lagligen hållas kan: Medh mindre än ther kan wara medh Jordsyner några Parter emellan / och thå fulföljes ther medh som Lagh säger.

XVII.

Så skole ey heller Adelens Landbönder/särdeles theras enskylte

Hofftienare/Gärdz och Leghohion/ blifwa aff Wäre Befalningzmän
och Fougdter wäldförde / slaghne och i Handkloffwor satte / heller i
Torn och Hächtelse införde. Men hwar någen blifwer beskylt för
någen Mißgerning/och är ey baar åtagen: Är han Landboo och bofast
Man/ niute allmenne Landzlagh och Tingzfredh/ Är han tienste hel-
ler Lösker Drengher / tå skal sådant Husbonden eller hans Fougdte
kundgöres / Och han wari plichtigh at tage Drengien i Hechte eller
borgen/ som saken är til/ til rätta. Men blifwer han baar och tagen
å färske gerning / innan thet Slotzlänet som Husbonden är boendes
vthi/ tå må han aff wår Fougdte heller Länßman fånges och antwar-
das i Husbondens Hächte / til näste Ting/ Och wari sedhan Husbon-
den skyldigh at ställa honom för Rätta/ eller sware hans saak. Men
blifwer han fängen å ferske gärningh/ annorstädes än i bemälte Slotz-
lähn som Husbonden boor vthi/ tå föres i wårt Hächte til rätte Tingz-
dagh: Och så snart någen Frälsis Landboo / Gärdztienare eller Lego-
hion/ hafwer warit för rätta/ och ther blifwer feldt til Lijfwet/ tå skal
han öfwer antwardes wår Befalningzman / at stää siet tilbörlighe
Straff: Men blifwer han til Lijfwet och Böther benädd / Tå hafwe
Wij nädigest effterlätit / at Hußbonden må niuta och beholla all Ko-
nungzligh Rätt och Sakörer/ effter Adelens Privilegier.

XVIII.

Theßlijkest / skole och Adelens Landbönder frije wara the twå
ährlige Slotzhästar/ som Adelens Landbönder hafwe här til vthgiordt
til Cronones behoff / Hwilke doch i Calmare til en tijdh effterlätne
blefwe aff Adelen/ Rijksens Föreständare til Vppehälle/ Så at the
them sielfwe niute och behälle måge. Och skole vthi lijka mätto frije
ware för alle Dagswercker/ Kiörtzler/ Skiutzresor/ Gästning och Hä-
stelop/ som Adelens Landbönder här til hafwe warit betungade medh/
Så at ingen Befalningsman eller Fougdte / skal här effter hafwe
mache näget sådant Adelens Landbönder at tillägge och påbiude. Doch
vndantagandes the Fall som Privilegierne inneholle/ nemligen/ At
när Wij för wäre och Rijksens Lägenheter genom Landet draga/ eller
Wij wäre Sendebudh til fremmande Orter förskicke/ eller ock nägre
frem-

fremmande Sendebudh hijt in i Rijket til Oß förskickede blifwe/ eller
ock the lägenheter kunne förefalla/ som i Sweriges Lagh vthtryckeli-
gen förmälte stå: Tå skole så wäl Adelens som wäre egne Landbön-
der/ bädhe medh Skiutzreesor/ Gierder och andre Pålagor hielpe til/
at Wij och wårt Folck blifwe förfordrade och försorgde. Doch sko-
le vthi alle Gierder och Hielper blifwe räknandes twå Frelsis Land-
boor emoot en Skatte- och Cronobonde/ och twå halfwe emot en heel/
och twå Fierdingztorpare emoot en halff. Eliest skole icke Adelens
Landbönder medh nägre andre Gärder och Hielper / eller och i andre
Fall blifwe betungade / än som förbemält är. Och skole altijdh the
Frälsebönder som vnder Adelens Sätegärdar vppå en Mijl när lig-
gie til Dagswercker/ blifwe frij för all Skiutzning och Tunga. Men
the som länger ifrån Sätegärderne belägne äre/ skole göre hwar tridie
Skiutzfredh emoot en Skatte och Crone Bonde/ effter Rijksens stad-
gar och Adelens Rätt och Privilegier. Ther emoot skole inge A-
delsmäns Tienare fördriste sigh at tage nägre Skiutzhästar och For-
denskap hoos Skatte- och Cronebönder/ vthan hoos theras Husbön-
ders Landboer allene/ Vthan så är/ at the aff Oß til Hofwed kallade
blefwe/ eller Wij them vthi Wäre och Rijksens Ährender förskicke
wele/ tå skole the så wäl hoos Wäre som theras egne Landbönder/ medh
Skiutzferd och annan Nödtorfft befordrade blifwa: Eliest skole the
för sigh effter wår Ordning betale som andre.

XIX.

Och när Rijksens Tarff och lägenheter förefalla som vthi La-
gen förmälte äre / At någon Contribution och hielp moste pålagd
blifwa/ tå skal icke något pålägges Adelens Landbönder/ Vthan me-
nige Ridderskapets och Adelens gode Jaa och Samtyckie: Och tå
skal altijdh i sådane hielper blifwa räknade twå fullsätes Frälsesbön-
der emoot en fullsätes Skatte- och Cronebonde. Item twå halfwe
emoot en heel/ och twå Torpare emoot en halff. Således skal och
holles när någen Vthskriffning hoos Allmogen til Rijksens Wärn
och Förswar bewilliget och samptyckt blifwer/ til at holles: Doch
vndantagandes the Landbönder som på en Mijl när vnder Sätegär-

derne

derne belägne äre/ hwilke altijdh för Gierder och Vthskriffninger skole frije wara. Eliest skal Adelen vthi ofredlige tijder icke försware meere Manhielp på sine Hemman än som hwart Hemman kan nödtorffteligen blifwe besatt och vppehållit medh. Vthan så är/ at höge Nödtorfften så trengie kan/ at Man vthaff Huset vthgå moste/ tå skole alle ther til wederredo finnas. Och ändoch Adelens Landbönder som vnder theras Sätegärder på en Mijl när äre belägne/ skole som sagt är/ för alle Skiutzfärder och Giestninger frij ware: Så skole doch ther vnder icke förstås the stoore Lähn/ som framfarne Konungar eller Wij nägre aff Adelen Herredz/ Sochne eller Fierdingetaals skenckt och gifwit hafwe/ hwilke såsom andre til skälige Skiutzfärder och Gästningar swara skulle.

XX.

När i Krijgztijder någon Landtogs Gierdh blifwer Laghligen bewilliget til Rijksens bäste/ och Ridderskapet tå på samma tägh hoos Oß i Marcken stadde äre/ tå wele Wij låte them aff Ridderskapet och Adelen bekomma Proviant och nödtorfftigt Vppehälle til theras Karler och Hästar/ så länge the vppå Toget äre.

XXI.

Så skal och Ridderskapet och Adelen fritt effterlätit wara/ at handle och köpslagha medh fremmande och indländske/ til theras Nödtorffter/ aff then Afwel som the aff theras Arfwegodz/ såsom ock theras Förläninger/ kunne til vpbörd hafwe: Och hwadh the eliest icke behöfwa förytra sigh här i Rijket til egen Nödtorfft och bästa/ thet skal them fritt ware vthan Tull eller annan Beswäring vthskipa och förytra/ til theras skiälige Vpbörd och Roßtienest som Oß och Rijket til bäste lände kan: Doch så/ at the icke annamme fremmande Godz/ som the sedan låte förytre/ och ther effter vthföre vnder theras Frijheet/ för Tull och annan nytta/ så framt the bädhe samma Godz icke wele förwärckat hafwa. Så skal och alt Landzköp aff Ridderskapet och Adelen förbudit ware/ at drijfwat medh Salt/ Sill och andre Wahrur/ så wäl hoos theras egne som andre. Eliest mäge the fritt sende sine Skutor och Bätar vthi Lax och Ströminge fiskie och byte sigh

sigh Fisk til/ och andre Wahrur til theras Huus Näring och Vppehälle: Men ther vnder skal icke wara tillätit at tage annars Mans Spannemål eller hwadh Godz thet hälst ware kan/ at vthföre vthi theras eghit Nampn thet at fridkalle och försware/ och i så mätto Oß och Wår Rättigheet at förkorta/ widh theras Wahrurs förbrytelse som sitt ibland Adelens Godz förmengia/ som förbemält är.

XXII.

Theßlijkest skole och alle aff Ridderskappet och Adelen niute och behälle theras Hws och Gärdar som the hafwe i Städerne/ frije och ledige för all Cronones och Stadzens tunga: Medh mindre än the som ther vthi boendes äre/ bruke någon Borgare näring/ medh Embete eller annat/ ther öfwer Borgarne och Embetzmännerne kunne hafwa sigh til at beswäre/ Och tå mäge the göre som andre/ effter som theras Handel och förmägo tilsäger/ Adelens Frijheter oförkortat.

XXIII.

Wij wele ock nädigest hafwe effterlätet/ at Adelens enskylte Tienare som någon aff them förläner ett eller flere aff sine Arfwegodz för theras länge och bewijste tienest/ til frijheet för theras ährlige vthlagor/ mäge och i lijka mätto för andre vthlagor som aff Oß eller eliest påbudne warde/ frije och förskonade blifwa: Såsom ock när något Frelseshemman aff wädeld brunnet är/ och Husbonden til Hemmanetz vprättning måste effterläte aff sijn ährlige Vpbörd några ährs Frijheet/ Så wele Wij ock i lijka mätto effterläte så monge ährs Frijheter på wäre och Cronones Vpbörd/ som ther vthaff medh rätta/ som förbemält är/ kunne vthgöres.

XXIV.

Effter och wäl kunne finnes och vpspanes/ Silff/ Koppar/ Jern och annan bruuk/ så wäl på Adelens egne enskylte Arff och egendoms ägor som annorstädes vthi Rijket/ aff hwilke mycken Nytta och fördeel Rijket til bäste vprättas kunde/ om the vthi bruuk komma mätte/ Så wele Wij dochlijkwäl icke nogot Bergzbruuk låte vprätta vppå Adelens Egendom/ Medh mindre än Wij låte handle medh then som rätte egande är til Jorden/ at sådant medh hans gode wilie ock samp-

tyckie

eyckie skee må/ och at Wij honom på Cronones wägne tilbörligh-
Wederlagh therföre gifwe och förnöye wele.

XXV.

Är thet och så/ at Jordägaden will stelff sådane Bergzbruuk
vptage och bruke/ vppå sine Ägor och egen omkostnad/ tå skal thet ho-
nom fritt och tillåtit wara/ och ther vthaff gifwe Oß och Cronan then
trettijonde Deelen aff thet the afle och bekomme/ Cronan til Weder-
kiennelse.

XXVI.

Wij wele ock här medh nädigst efterlåtit hafwa/ at Ridderska-
pet och Adelen/ må och skal fritt ware til at skiuta Foglar och Diuur
vppå sine egne Arff och Egendom: Doch icke på annor tijdh om Åh-
ret/ än Lagh säger/ Nemligen: Jfrån Olofsmässan och til Medfast-
an/ och ey meer än til sin Nödtorfft: Såsom ock ther the hafwa Lätt
vthi/ eller på Landz eller Herredz Allmenning/ Och Fiskie vthi theras
egne Strömer/ Waten/ och Allmenning efter theras egen Lätt och
Rättigheet. Hwarföre och ingens Mans Jägemästare eller Skyt-
te/ skal jaga eller skiute vppå Adelens enskylte ägbor/ eller i theras
Fiske watn fiskie eller fare låte/ thet ware sigh wäre Befalningzmän
eller andre/ vthan Jordäghandes godhe wilie/ Jaa och sampeyckie.
Doch skal thet ware Oß fritt at jage och skiute hwar Oß täckes/ ther
Ridderskapet och Adelen icke är förnär/ Och särdeles vthi the tijder
som Lagen thet vtheryckeligen tillåter/ som förbemält är/ Och jw ther
Wij anten på wäre egne/ eller Cronones wägne någon Egendom
och Rättigheet hafwe inne medh Adelen.

XXVII.

Så skal ock Ridderskapet och Adelen fritt ware/ at niute och
bruke Lahner/ Åhlekistor och Qwarner i sine egne Strömer/ Är och
Stögar/ så at Wäre och Cronones Befalningzmän och Fougder
icke skole göra them therutinnan något hinder eller förfång/ Och icke
Qwarnar eller Qwarnesströmmar taghes them ifrån eller lägges på
theras Ägor/ theras Wercker och Odelqwarner förnär och til skade/
vthan sådant skeer medh theras sampteyckie och bewilning/ som ther til
rätte ägande wara kunne.

28. Thess-

XXIIX.

Thesslikest skal them och ware fritt och oförwägret at bygge
Miölqwarner/ Sågeqwarner/ Hambrar eller annan Werkan på sit-
ne egne Ägor/ ther Lägenheten så tilsäger: Doch androm vthan skada
på någen Egendom i Åker eller Äng/ at thervthöfwer icke må rättwijs
Klagan skee. Ther och någen aff Adelen är Jordägande i Stöger/
Strömmer och Åar/ bådhe widh Stranden och mitt vthi/ och icke nå-
gon Bäts eller Allmennings Ledh kan wara igenom/ tå mäge the
ethervthi byggia och werka såsom vppå theras rätte Egendom/ androm
vthan skada/ som förbemält är.

XXIX.

Ingen skal ock heller tillåtit wara/ at låte hugge något werkie/
anten Ek/ Böök/ Apal/ eller annat bärande Träå/ Icke heller Tim-
ber/ Wedh/ eller hwadh thet helst wara kan vppå någen Adelsmans
Skogh och Åker/ ther han allene är egande vthi/ Vthan Jord- och
Skoghägandes godhe wilje och samptycke. Doch skal och wara en
Adelsman fritt och obehindrat/ at låte hugga vthi the Skogar han
hafwer Lätt vthi/ til sitt behoff och bäste: Doch icke wijdare än han
kan wara lättogande vthi och then andre kan skee vthan Affsaknat och
skada.

XXX.

Thet må och ware Ridderskapet och Adelen frije/ at hafwa och
hålla i sitt Förswar och Tienst allehanda Embetsmän/ som til Huus-
hålds Vppehålle/ tarff och förbättring kunne tienlige ware. Doch
icke heller flere antage/ och vnder sitt Nampn förswara/ än han skälig
gen och stelff behöfwer.

XXXI.

På thet at the godhe Männ aff Ridderskapet och Adelen måge
komma til någon Förfarenheet/ så wäl ther igenom at the vthi frem-
mande Land wandre och sigh försökie/ Såsom och eliest at the Oß och
theras Fädernesland theste bättre Tienest bewijsa kunne/ Så skal
hwar och en fritt efterlåtit wara/ at wandra vthi frembmande Land/

bådhe

bädhe til at studera / eller tiena fremmande Herrer / eller och sigh vthi Krijgh at bruka låta.

XXXII.

Wij lofwe ock här medh för Oß och Wäre Efterkommande / och Sweriges Rijkes Arffurster / at Wij icke wele köpa eller panta Oß til / myckit mindre affhende någrom något frijt och frälst Godz / Therigenom thet loflige Ridderskapet och Adelsståndet vthi någhon Slächt kunne märkeligen förswagat blifwe: Medh minder än Wij efter Lagen wore ther närmeste Bördeßman til / at lösa eller ärfwat.

XXXIII.

Ridderskapet och Adelen skole och hafwa Ius patronatus, vthi the Prästegäld och Sochner the boendes äre / til at wälie ther Kyrkioheerde: Men hwar fleere än en vthaff Adelen vthi ett Gäldh eller Sochn boendes woro / och the anten sijn emellan eller medh Sochnemes Inwånare icke förlijka och föreena kunne / Tå skal Biskopen i samma Stifft hafwa macht them emellan dispensera: Så at then må blifwa tagen til Kyrkioheerde / som honom synes ther til bäst tienligh och skickeligh wara: Doch ingen Prästman them vppä tränges emot theras Samtyckie och godhe Wilie.

XXXIV.

Efter vthi Sweriges Lagh förmåles / at Adelen ägher göra och hålla Wapnetienst för thet Godz the ägha / Så skal fördenskull sådane Wapnetienest hålles efter the Privilegier och then Ordning / Sal. Konung Johan (höglofligh i åminnelse) ther medh giordt hafwer: Nemligen / at then Adelman som hafwer til förehundrade Marck ortiger Vpbörd aff sitt Arfwegodz / så gott Mynt / at fyra Marck göra en Swensk Daler / han skal hålla en godh Häst / at han är wäl wärder förettijo lodh Sölfwer / bätre och ey wärre / och ther til skottfrijt Harnisk / och fulle Wärjor medh Bössor och Swärd / som en godh Mann må och kan sitt Lijff medh wärja / och ther til en warachtigh Karl / som Hästen besitter / och sådan Tienst redeligen vppehålla kan. Medh Wärderingen på Adelens Vpbörd och inkomst / som the skole göra Tienst vthaff / skal således räknat blifwa. En Span Sädh räf-

nas för stw Öre / ett Lißpund Smör för tolff öre / ett Faat Oßmundztern sex Marck / och en Fodringßhäst tree Öre: Hwad Godsen i andre Pertzeler meere ränte / thet ware Huußbondanom stelff til bäste.

XXXV.

Samma Wapnasyyn skal ock hållas i alle Landzendar på en eijdh om Åhret / efter som Sweriges Lagh thet vthtryckeligen förmåler / och på inge andre Orter skådhes / än som Laghen vthtryckeligen förmå. Och skal samma Tienst göres på wål aff Lähn som Arfwegodz: Doch vndantaghandes Ridderskapsens och Adelens Slott / Huus och Afwelsgärder / och thes enskylte Ägbor.

XXXVI.

Så wele Wij ock / at medh Adelens Wapnatieneft må hållit blifwa / efter höglofligh S. Konung Johans Adelige vthgiffne Privilegier, som förmält är / således: At när Wäre trogne Männ aff Adelen / som boo i Wästergöttland / Småland / eller andre Landzender emoot Danmarcks Grentzar / skole hålla Oß then Wapnatieneft widh Findlandz Grentzar / som the Oß plichtige äre / och synnerligen när något länge och beswärligit Tägh wore förhanden / Tå skole sådane godhe Män aff sådanne Landzender / hålle sigh och theras Folck på theras omkostnat alt in til Grentzen / på twå Månaders eijdh hwart Åhr / så länge Krijget warar: Theß emellan skole theras Krijgßfolck blifwa försorgde medh Besoldning och Prowiant vthaff Gierder / eller eliest lijka som Wärt eghit Krijgßfolck hafwer och försorgt blifwer. Ther emoot skole och Wäre Undersäter och Adelßmän vthi Finland / när the medh theras Wapnetienst blifwe tädhan fordrade / emot Danmarcks Grentzar / hålle sigh och sitt Folck på theras eghen Omkostnadt in til Grentzen / åhrligen så länge Krijget warar på lijka läng tijdh: Theß emellan skole ock theras Folck / såsom förbemält är / blifwa försorgde / såsom Wärt Swenske Krijgsfolck / så länge Togh och Reesor wara / ther medh the och aldeles skole sigh benöye låte.

XXXVII.

Ther emoot skole the vthi fredlige eijdher niute Förskoning för halfwe mindre Wapnatieneft: Doch så / at Adelen för wisse San-

ning skole weta/ hwar the theras fulla Wapnatienest bekomma skole/ ehwar som hälst omtränger/ widh thet Straff/ som Lagh förmäler.

XXXVIII.

Ther ock så besinnes/ at Fadher/ Son/ Brödher och Mäger äre tilsamman om en Disk och Duuk/ tå må en aff them/ then til Rijksens Tienst kan skickeligh wara/ för them alle Frälse och Wapnatienst vppehålla/ och i så mätto frälse them alla så länge the således om Disk och Duuk tilsamman äre.

XXXIX.

Hwar ock fleere aff them äre/ som sigh hoos Oß och i Rijksens Tienest wele bruka läta/ Tå skole the effter theras Tienst tilbörligen lönte och besällade blifwa.

XL.

Hwar ock någon Reddare eller Swen blefwe vthi Krijgztijder aff Rijksens Fiender fängen/ eller mister sin Häst/ eller ock eliest lijdher skadha i Wär och Cronones Tienst/ tå wele Wij läta honom ransona igen/ och för hans Skadestånd tilbörligh Wedergeldning göra.

XLI.

Medhan ock Sweriges Lagh förmå/ at Enckior och Jungfruer mäge för all Cronones Wpnatienst frije wara/ emedan the ogiffte äre/ Såsom och Öfwermagi i lijka mätto niute sitt Godz frelst och frijt/ til then Dagh som Sweriges Lagh förmå/ at the mäge theras egne Mälsmän wara/ Så skole the och alla så länge Frijheet och frälse niuta: Men effter then tijdhen skal hwar Frelsisman sielff (om han icke siukligh är eller lagha Förfall hafwer) sigh vthi Cronones Tienst bruka läta.

XLII.

Effter och Sweriges Lagh vthtryckeligen förmå/ at såsom Frälses Jord må vnder Skatt komma/ när ther vthaff icke rätt och tilbörligh Tienst vppehålles/ Alt så må ock Skatte Jord vthi Frälse komma och ärfwas/ när Frälsesman och Qwinna är Skattebonde Ärfwinge: Eller ock Bonde och Bondesöner/ mäge aff Oß och Sweriges Konung frälse förwärfwa.

43. Så-

XLIII.

Såsom Wij tilförenne hafwe nädigest vndt och effterlätit/ at bädhe Grefwar/ Frijherrar/ Riddare och Swenner/ mäge niuta och behålla theras Slott och Afwelsgärder/ widh theras enskylte Äghor som liggia innan thes Räär och Röör/ frije för alle Vtlagor/ Så wele Wij och här medh gunsteligen vndt/ och Adelen Privilegierat hafwa/ At the samma Hemman som nu bygde äre/ eller här effter förbättras kunne/ på sådane theras Sätegärders enskylte egendom/ mäge och skole niuta och behålla frije och oräknade i Wapnatiensten: Såsom och them behålle frije för the twå deelar aff Tijenden/ som the här til vthi Kyrkieherberget vthgöre pläga. The skole och i lijka mätto niuta och behålla samma Torpare/ som på theras Gärdars enskylte Äghor bygde äre/ frij för Lagmans och Herredzhöffdinge Räntor/ och all annor tunga/ ehwad Nampn then hälst hafwer/ som förbemält är.

XLIV.

Ther och nägre aff Ridderskapet och Adelen finnes/ som någon besynnerligh Rättigheet hafwe hafft vthaff älder på sine Gärder/ Öyer eller ock eliest/ och sådant medh Breeff eller vrminnes Rättigheet bewijsa kunne/ them skal och aff Oß och Wäre Effterkommande effterlätit wara/ frijtt/ obehindrat och oqwaldt at niuta och behålla. Och theß til yttermera wisso/ at Wij alt thetta förbemälte aldeles fast och oryggeligen wele widh macht hålla/ läte Wij wetterligen tryckie Wärt Konungzlige Secret här nedan före/ och medh egen Hand vnderskrifwit. Gifwit på Wärt Slott Vpsala/ then 8. Octob. Åhr 1617.

GUSTAVUS ADOLPHUS.

Wij Gustaff Adolph / medh Gudz Nådhe / Sweriges / Göthes och Wendes Konung / Storfurste til Finland / Hertigh vthi Estland och Carelen / Herre vthöfwer Ingermanland / etc. Göre witeerligit / at efter Oß älskelige Wåre trogne Mån / Tienare och Undersåter / Rijkzens Rådh / Ridderskap / och Adelen / som til thenne beramade / wälhåldne och öfwerståndne Rijksdagh hafwa warit församblade / hafwe icke allenast sigh i alle mätto hörsamme och godwillige finna låtet / at komma Oß och Cronan til Hielp och Bijstånd / vthi thenne närwarande tijdz Lägenheet och Wilkor / vthan och i synnerheet / sedan the om alle Lägenheeter åre rätt bleffne informerade, godhwilligen sameyckt och bewilliat / så wäl the som alle andre Ständer / vthan någon exemption eller Undskyllan / aff hwad Kall / Embete / Ständ eller Wärde / wele vthgöra aff alle åtelige / slijtelige och förnötelige Wahrur / som the anten sende til Stadz / Torgz eller Marknadh / ther at sälies och förytteres / eller och them the til sitt eghit behoff til Städerne föra låte / wele gifwa til Oß och Cronan en lijdeligh Tull och Accijs efter then Ordning som Wij medh Wåre älskeligе Rijks-Rådz Rådh / ther öfwer görande warde / efter som thetta wijdare är vthi sielfwe Rijksdags Beslutet införde och föraff stedet.

Så på thet sampeligen Wårt Rijkz-Rådh / Ridderskap och Adelen / måge emoot thenne theras Godwilligheet åter spörie och märkia / Wår gunstige benägenheet til theras Ständz bättering och vppehälle / Och at Wij them / hwar något Beswär aff samma Tull och Accijs them påkomme / i andre mätto gärne hulpne och lijsade see wele: Therföre hafwe Wij så länge samme Tull och Accijs vppåstår aff synnerligh Gunst och Benägenheet vndt / gifwit och skänckt / såsom Wij nu här medh vnne / skäncke och gifwe / Rijksens Rådh / Ridderskap och Adelen thesse Willkor / Rättigheter och Privilegia som följer:

Först. Efter thy Adelen godwilligen hafwer bewilliat til förbemälte Tull och Accijs / så hafwe Wij doch til at hindra och förtaga thet them på theras egne Personer icke må wederfaras något Förgreet / allernädigst consenteret och tillåtit / at alla Wåra Undersåter aff Ridderskapet och Adelen / sampt theras Hustrur och Barn / skole blifwa frij vthöfwer theras Båtar / Wagnar / Slädar och Hästar / Skrijn / Kistor / Tinor och Wägekost / för all inquisition och Anteckning / såsom ock för all Tull och Accijs i så mätto obeswärade / doch / at ther the på sine Skutor eller Båtar / hafwa något meera inne än til skäligh Wägekost behöfwe / såsom och ther the något sälie eller och eliest til sigh föra låta / thet skal wara then allmenne Ordning vnderkastat.

Til thet andra. Wij wele och / at thenne Tull och Accijs / icke skal præjudicere Wårt älskelige Rijks-Rådh / Ridderskap och Adel / vthi then Rätt och Frijheet the hår til daghs hafft hafwe / at skepe theras Godz och Wahrur vthrijkes / och ther inköpe igen sådane Godz som them til theras Husfolck behoff och Noßtienst nyttigt wore / vthan Tull och Beswär: Såsom theras aff oß giffne Privilegia wijdare vthwijse.

Til thet Tredie. Medhan och Wårt Ridderskap och Adel / hafwe hoos Oß vnderdånigst anhållit / om lindring vthi theras Noßtienst: Så hafwe wij sådan theras ödmiuke begäran aff synnerligh Gunst och Nådhe anseedt / och nu Noßtienstен märkeligen förminskat och lindrat / til Ridderskapets bättre vppehälle och Förkofring / i så mätto / at i ståden för thet the hår til hafwe warit skyldige at hålla Oß och Cronan / en warachtigh Karl och Häst / bewäpnat åå Eckammen och Benom / och medh fulle Wårjor försorgdt för hwarje fyrehundrade Marck / the til åhrligh Jnkomst hafwe aff theras Jordegodz / såsom Privilegierne vthwijsa: Tå hafwe Wij thet nu allernädigst så wijdt vthsträckt och Noßtienstен förringet / at the aff hwarie femhundrade Marck the åge til Jnkomst aff theras Bönder / efter then Wärdering i Privilegierne förmåles / måge hålla Oß och Cronan en godh och warachtigh Häst och Karl / såsom sagdt är vthi Noßtienstен: Jlijka mätto medhan många fattige finnes / som vthan sitt Fördårff och stoore Beswär / för thet ringe Godz the åge / icke förmå hålla en Häst til Cronones Tienst: Hwarföre hafwe Wij nädigest efterlåtit / at ther som någon åger minder Godz än til en halff Häst

effter Privilegierne, at tå twå och til thet högste tree ther Godsen
myckit ringa åre / måge vthgöre en håst och Karl / doch på thet bäste
Sätt stofferade / och wele wij / at Wåre Munster-Herrer som ther til
deputerade warde / skole skodha hwars och ens Lägenheet / och foge
så them tilsamman / som tillijke swara skole / och sådant skal skee åå
Wapnesynen och icke enskildt aff någhon annan än Wår Fullmäch-
tige.

Til thet Fierde. Effter Wij ock hafwe Oß alltijdh win-
lagdt / thet Åhra ock Dygd måtte i all Stånd tilwäxa / och särdeles at
wår Ridderskap och Adel / så myckit möyeligit / måtte hållas reent och
obefläckiat / Hwarföre hafwe Wij icke welat ansij then Rätt Oß och
Cronan tilkommer / vthi the Godz som genom ofrälst Giffte och eliest
Oß och Cronan vthur Frälse kunne tilfalla / vthan til at görligen låta
påskijna Wår Konungzlige gunstige Benägenheet / emoot Wåre
trogne Vndersåter aff Ridderskapet och Adelen: Tå stadga wij thet
här medh och biude alfwarligen / at ingen Jungfrw eller Möö aff A-
deligh Stånd / skal effter thenne Dagh driste sigh / til at inlåta sigh i
något Echtenskaps Förbund medh någon Frälst eller Ofrälst Man /
vthan sin rätta Målsman (som thet effter Lagen tilstår) gode Ja och
Samtyckie: Är ock Fadren dödh / tå tages ther til förvthan Måls-
mannen / twånne aff Fäderne och twånne aff Mödernetz Rådh och
Samtycki e / än så månge finnas / doch Oß i så måtto förbehållet /
hwar någon Målsman och Slächtinge / oskäligen satte sigh emoot sijn
Fränkas Gifftermääl / at wij tå på Kårandens Klagemääl / wele och
måge disponera vthi Saken effter som Wij finne ther til Skääl
wara. Eliest giffter sigh någon Enkia eller Jungfrw til ofrälst
Man / tå hafwe hon förbrutit sitt Godz och alt fast Arff til närmeste
Slächt och Förwanter / och hennes Barn som hon i ofrälse afler / wa-
re skildh widh alt Jordegodz Arff. Tager ock Jungfrw eller Möö
Man emoot rätte Målsmans och förbenämde twånne aff Fäder-
nes / och twånne aff Mödernes Samtyckie och gode Wilje / är han
ofrälst Man / tå hafwe hon förbrutet sitt Jordegodz och Arff / som
sagdt är. Är han frälsis Man / thå böte til närmeste Hospital
twenne

twenne Åhrs Ränte / som gåår aff bägges there Jordegodz / och stån-
de Godzet Hospitalet til Vnderpant / så länge Bothen är vthlagdt:
Och samma frälsis Qwinna hafwe aldrigh Rätt och Wäld / at kom-
ma vthi något Adeligit Bröllop eller Barnsööl / och eliest vthi thet
gemene Lefwerne ware skuten nedan för alle andre Adels Frwger.
Låter någon Enkia / Jungfrw eller Möö / lägra sigh aff frälst eller o-
frälst Man / hafwe förbrutit sitt Jordegodz vnder närmeste Arfwin-
gar / och blifwer aldrigh lijdin i Adelige Sambqwämbder: Låter hon
lägra sigh aff sin egen Fästeman / tå böte twånne åhrs Ränter / som gå
aff begges thera Jordegodz til Hospitalet, och Godset stå ther så län-
ge til Vnderpant: Och skal hon thetta behålla til en ihogkommelse /
at en sådana Qwinna icke skal i något Adeliigt Bröllop eller Barns-
ööl / tee sigh ibland åhrlige Adels Fruger / och i the Samquember ther
hon må komma / alltijdh skiutas til Endan / såsom och then Son / som
för Bröllopet afles / icke tilstädies at föra Glafwen / anten vthi sitt
Bröllop eller Ade[illegible] Morneer. Aldenstund thet sigh ock nu en tijdh
hafwer tildragit / at en part aff Adel hafwe Gifft sigh medh ofrälst
Qwinne / och en part tagit wanfrägdede Personer: Hwarföre haf-
we Wij för gott ansedt / och til thet Adelige Ståndetz Wyrdning och
reputation nyttigt / at ingen Adelsman skal här effter wara effter-
låtet at giffta sigh ofrälst / och ther thet någon gör / vthan Wår särde-
les consens, tå skal hans Barn / som han medh ofrälst Qwinne afler /
icke achtas för Adelsman / ey heller niute Adeligh Frijheet / och hans
Jordegodz gånge effter hans Dödh icke Barnen aff ofrelst giffte / v-
than hans andre Barn / som han aff annat frälst giffte kan afladt haf-
wa / eller ther han allenast eengifft warit hafwer / eller icke andre
Barn hafwer / hans näste Arfwinger åå sijde / eller til ryggia i Ätten-
ne til Arffz: Och wele Wij at här effter strängeligen hållas skal / doch
thetta altså til förstående / at thenne Wår Stadga och nådige Tillå-
telse / icke skal tydes på thet som här til är skedt / vthan allenast til them
extenderas, som här effter / i några måtto / här emoot brytandes war-
de / Hwad här til skeedt är / wele Wij at skole achtas och hålles såsom
thet ey skeedt wore.

Thesse

Thesse förbemälte privilegia och Rättigheter/ hafwe Wij nådeligen vndt och efterlätit/ Wärt älskelige Rijkz-Rådh / Ridderskap och Adel at niuta och behålla så länge thenne bewilliade Tull och Accijs uppå stäär/ medh thetta vthryckelige förbehåld/ at hwar samme Tull och Accijs för Orsaker skuld afflades och affskaffades/ at så Roßtienſten åter reduceres uppå fyrehundrade Marck/ och göres efter Lagh och förre Privilegier aff alle them som frälst Godz äniuta. Såsom ock at Oß och Cronan på samme Fall förbehålles all Rätt och Rättigheet vthi the Godz som sådan genom ofrälst Giffte/ efter Laghen faller til Oß och Cronan. Och i så mätto all Wär och Cronones Rättigheet restitueres i then Stat/ såsom then här til och för thesse Privilegia warit hafwer.

At Wij nu thetta/ som förbemält står/ således allernädigst hafwe Wärt Rijks-Rådh / Ridderskap och Adelen / vndt / gifwit och efterlätit/ och wele them ther widh hålla och handhafwa. Förbiudandes här medh alle Wäre Embetzmän/ aff hö[illegible]re och nedrige ständ/ wilkor och wärde/ så och alle andre/ som för Wä[illegible]rld skole göra och låta/ at the icke tilfoga offtbemälte Wärt älskelige Rijkz-Rådh/ Ridderskap och Adel/ sampt eller i synnerheet något hinder eller förfång/ i någon mätto widh Wär Hemd och Wrede. Tå hafwe wij thetta medh egen Hand vnderskriffwit/ och witterligen låtit hängia Wärt Konungzlige Secret här nedhan före. Gifwit och skrifwit på Wärt Konungzlige Slott Stockholm den 7. Maij/ Åhr 1622.

GUSTAVUS ADOLPHUS.

Wij

Rofrd 53.

Wij Gustaff Adolph/ medh Gudz Nådhe/ Sweriges/ Göthes och Wendes Konung/ Storfurste til Finland/ Hertigh vthi Estland och Carelen/ Herre vthöfwer Ingermanneland/ etc. Göre witterligit/ at effter som Ridderskapets pliche är så här som annorstädes / at göre sin Herre och Cronan/ vthur theras Jordegodz / Roßtienſt til Åhra och Tarff: Och Wärt älskelige Ridderskap stelff aff Oß vnderdänigest hafwer begäret/ at en wiß ordning författas mätte/ huruledes Roßtienſten göres skulle/ enkannerligen på thet at Oß och Cronan mätte skee rätt/ och hwar och en wette sin pliche / och sine omkostnader rätt at anwända. Therföre hafwe Wij thenne efterföliande Ordning låtit författa / och wele at hon här effter/ först aff Ridderskapet stelff/ och sedan aff Wäre Munsterherrer / som nu eller framdeles kunne förordnas/ blifwe strengeligen observerat och efterkommet.

Til thet Första. Såsom Lagen och Privilegierne Adelen tilhåller/ at rijdha Rustet Godz vthi full Wapn åå Lekamen och Benen/ alleså skola the hafwa goda och starcka Hästar / som en Chorisserer draga kunne/ och skal Hästen förthenskul äch minst wara högh nijo Qwarter och tu Finger effter Stockholms Alen/ baak om Sadelen: Och ingen Häst passera vnder Roßtienſten minder / så framt at Munsterherrarna icke finne honom så starck och vndersatt at wara/ at han en eller twå Fingers Läghеet medh sitt styrckie görligen kan vpfylla.

Til thet Andra. En waracheigh Karl skal sitia åå Hästen/ stofferade medh ett godt och full Choris, så och Karlen klädd i en starck Klädningh / försorgd ther jempte medh Stöfler och Spärer som ther sigh bör.

Til thet Tridie. Karlen skal hafwa en godh och starck Sadel/ medh Förbygel och Hindertygh/ sampt Hufwudställe/ och therutt ett paar gode och beqweme Stänge och Munstycke / ther til ett paar gode Achenſke eller andre Pistoler / som ther emoot swara / så och en godh Ryttare Dägen bequemb til hugg och stick/ och Karlarna för-

sörics

söries medh nödtorfftigh Kruut och Bly til Munstring: Men til Tägh hwar medh ett Skälpund Kruut och ther til nödtorfftigh Bly/ och blifwe sedan försorgde medh Kruut och Bly/ tillijka medh thet andre Krijksfolcket.

Til thet Fierde. Hwar Frelsesman lefwerere eller läte lefwerera/ thet ware sigh genom Ryttmästaren eller någon annan in på Munstringen til Munsterherrarne sin rätte Jorde eller Godze längd/ som han bör för Roßtiensta/ aff honom sielff vnderskrifwen/ införandes theruti/ Gärder/ Torp/ Qwarner medh theras rätte Ränter/ effter som the tå aff sielfwe Godzet ährligen vthgää/ så mänge Ränter som i Wärderingen effter Privilegierne komma: Och skal ther vthi förmäles Gärdens/ Torpetz och Qwarnens Nampn sampt Landskapet/ Häredt och Sochn/ ther thet til ligger vthi/ på thet man må wette/ hwadh ther om sant är eller icke. Försummer någon at senda sin Godze längd til Munstringh/ han skal böthe för Försummelse vthi förste Munstringh/ fem Daler för Hästen/ vthi andre Munstringen tijo Daler för Hästen/ och tridie gän[illegible] Daler för Hästen/ och ther thet befinnes/ at han häller min[illegible]roßtienst/ än honom bör/ vprätte icke theß mindre Oß och Cronan all bewijsligh skadha.

Til thet Femte. Gifwer och någon falsk längd in medh wilie/ anthen vthelätandes näghot Godz/ eller förkortandes Ränterne/ the ther vppå then tijdh gää aff Godzet/ han skal böthe förste resan femtijo Daler/ andre resan etthundrade Daler/ och tridie resan/ ther han effter Förmaning sigh icke bättrer/ hafwe förwärckat thet Godz vnder Cronan/ som han vndandöljer eller theß Ränte förfalsker/ när thet honom laghligen är öfwertygat. Skeer thet och icke medh wilie/ vthan kan skee aff owetenheet eller försumelse/ tå förmanes förste gängen til Bättring/ och stände sedan/ om han fiere gänger igen kommer/ samma straff som sagt är/ om then som medh wilie gör. Doch är til wetandes/ at såsom the Ränter som sigh föröka icke bör vthelätas/ alt så må ock Förmedlingerne som skee in perpetuum vthur Jordlängderne vthsätties/ så at Roßtiensten göres effter som Godset tå ränter.

Til thet Siette. The Fattige/ som ringe Godz hafwe/ och å

och är effterlätit/ at twå eller tree måge wara om Hästen/ skole tilsammanfogas ää Munstringen/ och icke skilias äth/ vthan på Munstringen/ doch måge the wäl sin emellan afftala och göra Omkostnad/ men icke annorlunda/ än på Munstringen accepteres. Eliest så frampt någon hafwer effter Roßtiensts Ordningen någon Ränta öfwer Hästen alt in til tiugu Daler/ thet äre Wij nädigest til fredz/ at in i then eller the Häster som hälles löpa må: Men stijger Godsen öfwer Hästen högre än til förbemälte 20. Daler/ tå hälle ther en Häst särdeles före/ och ware samma Adelßman icke mindre plichtigh för thet öffrige at hålla en Häst/ än såsom Ränten til femhundrade Marck fyllest löpa.

Til thet Siunde. Roßtiensten skal effter Privilegierne alltijdh wara til reedz/ eller jw så/ at en Adelßman weet/ hwarest han wedh vpbodet henne taga skal/ och ingen/ han wari sigh vthrijkes eller inrijkes i kall och Embeten/ Civil eller Krijgh/ eller ock i sitt Hußhåld/ så framt han til lagha Åhr kommen är/ ware ther ledigh och frij före. Och ther än Syst[illegible] och Föräldrar och Barn för theras Privat Orsaker icke strax skiss[illegible] Godset/ så göres lijkwäl Roßtienst ther aff/ effter Privilegierne, lijka som Godset bytt wore/ och niute i så mätto hwar sin Rätt/ medh mindre at the blifwa samman om Disk och Duuk/ och en wil Godset i medler tijdh förroßtienste.

Til thet Ottonde. Enkior och Faderlöse Barn niute effter Lagh och Privilegierne Frijheet för Roßtiensten/ men så brot Sonen är til lagha Åhr kommen/ skal han sin Roßtienst göra/ såsom ock Fadren förroßtienste Godset för Barnen/ fast än Moderen dödh wore/ men ther Fadren och Barnen äre omyndige/ tå niute the omyndige Barns Rätt.

Til thet Nijonde. När Roßtiensten vpfordres/ tå blifwer sådant Ryttmästaren kungiordt/ ordinarie otta Wekurs tijdh/ för än Munstringen skee skal/ medh mindre något oförmodeliget Fall påkomme/ at man then tijden icke kunde affbijda. Och skal Ryttmästaren medh sin Tienare och Breeff läte thet all Adelen weta/ som vnder honom äre/ och skal Adelen wara plichtigh at skiussa låta Ryttmästarens

starens Tienare ifrån then ene Adelßmans Gården til then andre/ hwadh heller Huußbonden är hemma eller icke.

Til thet Tijonde. När allmen Munstringh skal skee i Stockholm/ tå sambles Vplandz Fahnan i Stockholm/ Söderman-landz Fahnan i Tällie/ och Wästgöthe Fahnan i Jönekepingh/ ther besichtiges aff Ryttmästaren/ och marchere så i Order til allmenne Munsterplatzen: Ställes ock allmen Munstringh någorstädes an neder i Landet/ tå samble sigh Vplandz Fahnan i Arbogha/ Söder-manlandz Fahnan i Linköpingh eller Örebros/ effter som the anten moste passere Tijdhwägen eller Hollwägen: Och Wästgöthe Fah-nan i Mariestadh/ eller på någon annan läghligh Platz/ och således be-sichtighes/ och marchere fort i Order. Finner tå Ryttmästaren Feel hoos någon/ tå må han honom åthwarna/ om möyeligit är/ så-dane för Munstring at bota. Wij tilläta och nådigest/ at medhan Fahnan är tilsamman/ och hon marcherer i Ordning/ at Adelens Roßtienst/ såsom annat Wärt Krijgsfolck må niute Omlägningh/ och friit Strööteſoder/ men Kosten betale fö[illegible] hos Bonden/ och så brott the skilies åth/ tå försörie hwar för [illegible]

Til thet Elloffte. Hoo som icke hafwer sin rätta Roß-tienst på Munstringh/ eller teer sin lagha Förfall/ som gillas aff Munsterherrerne/ böthe för then förste Munstringßdagh/ för hwarie Häst/ tiugu Daler/ och sedan fem Daler för hwar Dagh han vthe blifwer/ om Tiensten til Toghs vpbiudes. Blifwer Roßtiensten al-lenast til Munstrings vpfordrat/ tå böthe then som icke kommer tilstä-des/ för hwar Häst Roßtienst fyratijo Daler.

Til thet Tolffte. Blifwer någon Häst/ Karl eller Tygh vthmunstrat/ och ogilde kände/ ware honom förste gången til war-nings/ kommer han igen annan gången/ böthe för Karlen tijo Daler/ för Hästen femton Daler/ för Chyrisser sex Daler/ för Tygh twå Daler/ för Pistoler fem Daler/ för Dägen twå Daler: Blifwer något annat ogillat/ som kan skee aff Tienaren är förfarit/ tå förma-nes annan gången til Bättring/ och Tienaren blifwer så wijdt thet hans skuld är/ straffat effter Krijgß-Articklarna medh Jern/ Watn och

och Brödh i twå Dagar/ blifwer någon tridie gången vthe/ eller kom-mer någon tridie gången igen/ och icke bettrar sigh tå/ så framt han vthe blifwer eller heele Roßtiensten casseres, böthe tryhundrade Daler för hwar Häst Roßtienst: Är ther några andre grofwe Feel vppå/ straffes effter Munsterherrernes Ord och Arbitrium.

Til thet Trettonde. Finner sigh någon beswärat och förmener sigh aff Munsterherrerne at skee förnär/ kan skee aff Wäld eller Wenskap/ tå må han ther in loco appellera, vnder Krijgßrä-det/ och skal på thet fallet Munsterherrerne strax låta skrifftligen vp-tekna theras Censur om hans Roßtienst/ sampt the Orsaker/ hwar-före the Roßtiensten ogilladt hafwe. Och ther emoot införe/ hwad Skääl then Klagande inwänder/ hwilket skal skodes af sex närwarande Adelßmän/ och sedan in för Krijgßrådet witne/ medh sworen Eedh: Är thet i Marcken/ tå kallas Krijgßrådet strax tilsamman/ at skiliat åt och taget i Ögnesyyn: Är thet eliest på blott Wapnesyyn/ tå ställes Hästen/ Karlen och Tygen som trätes om/ i en owäld Mans Händer/ at föres och hafw[illegible] Mu[illegible]rijgzrådet är residerande, medh mindre at oß täckes extra ordi[illegible]n ther om at låte cognoscere, och ther blif-we Saken endeligen åthskilde: Blifwer tå bewijsligit at Munster-herrerne hafwe aff Wäld eller affwundh giordt then andre orätt/ vp-fylle honom sin Omkostnadh: Blifwer och Roßtiensten aff Krijgz-rådet ogillat/ tå refundere then klagande åth Munsterherrerne all be-wijßligh Omkostnadh/ och böte dubbel boot emoot then han först på Munstringen bleff saakfelt til.

Til thet Sidste. Såsom nu sagdt är/ at tåges skal til Mun-strings/ altså tåghes och aff igen medh godh Order/ och ingen begifwe sigh på heemwägen/ vthan medh Ryttmästarens wilie och Paß til hans Hwsbonde/ huru Tienaren sigh förhållit hafwer

Thetta är nu then Ordning hwar effter Roßtiensten formeres skal/ och wele Wij at then strängeligen vthi Munstringen som Tienst effterkommen och observerat warder. Actum på Wärt Slott Stockholm/ den 20. Maij/ Åhr 1626.

GUSTAVUS ADOLPHUS.

Ritter=
Hauß.

Wij Gustaff Adolph / medh Gudz
Nåde / Sweriges / Göthes och Wendes Ko-
nung / Storfurste til Finlandh / Hertigh vthi Estland och Carelen /
Herre vthöfwer Ingermanlandh / etc. Göre witterligit / at effter
Wårt älskelighe Rijkz-Rådh / Ridderskap och Adel hafwe Oß i
Vnderdånigheet gifwit tilkånna / at the sigh hafwe föresatt / medh
Wår nådighe Tillåtelse / at byggia och vpråtta vthi thenne Wår
Hufwudhstadh Stockholm ett Ridderhuus / ther til at förwara sine
Privilegia, hålla theras Samquembder / Bröllop och andre solen-
niteter, så och anrätta ther en Schola eller Collegium för theras
Vngdom: Bidiandes ödmiukeligen at Wij them sådant tillåte och
gunsteligen privilegiera wille. Så effter ty Wij aff synner-
ligh gunst och nådhe / then Wij draghe til Wåre Vndersåter i ge-
meen / och särdeles til thet Adelighe Ståndet / gårna see theras
Vpkomst och Förkofring / achte och thetta theras Vpsåt och Begå-
ran at wara godh och skåligh: Hwarföre haf[illegible]her til nådigest
bewilliat / och til Saksens bättre Befordring [illegible]we [illegible]gifwit them eff-
terföliande Privilegia, Frij- och Rättigheter.

Först vnne och gifwe Wij wårt Ridderskap och Adel til Ridder-
hws Bygning then obygde Platzen / som then nyie Kyrkian war ärnat
at sättias vppå / emellan Swartemunke och Prestegaten belägen /
hållande i längden ottatije twå Alner / och i bredden widh Södre än-
den ottatije twå Alner / och wedh Norre ändan ottatijo twå Alner /
sampt all then hugne Steenen som ther ligger / och anten är lagd i Fun-
damentet eller ther til ärnat och ännu förhanden. Vnne och ther
hoos och tillåte / at the måge köpa och sigh fritt tilhandla alle the Huus /
som ståå emellan förbemälte Platz både Swartmunke och Prästega-
ten / så och Tyske Kyrkian i Wattubrinken och them alle i Riddarehu-
set förbyggia.

Til thet Andra. Sedan vnne wij them och här medh spe-
cial Frijheet och exemption på samma sitt Ridderhuus / såsom in lo-
cum publicum, och then Ridderskapets condition efftersöljer / för
all

all Stadsens Tunga och Beswär / ehwadh Nampn the kunna hafwa:
Förbehollandes Oß och Cronan / at icke någen som ther til ewentyrs
kommer / at bruka Borgerligh Nåhringh / sigh någon Tull och Accijs-
Frijheet vnder sådant skeen tilhåller.

Til thet Tridie. Wij tillåte och nådigest / at vthi samme
Ridderhuus må effter Lägenheten förbyggies allehanda Gatuboder
och Källare / som sedan kunna förhyras och vthleyes til Hwsens vnder-
håld och vppehålle.

Til teht Fierde. I lijka måtto vnne Wij och effterlåte al-
le the Jordegodz som kunne gifwas til förbemälte Ridderhuus och
Ridderskapsens allmenne öffninger / frij för Wår och Cronones Roß-
tienst.

Til teht Femte. Så hafwe Wij och nådigst bewilliet at
alle the böter som Ridderhuset för fauter och feel vthi theras Roß-
tienst förfalle / och effter Ordningen skole komma / vthkräffwes och an-
wendes Ridderhuset til gode. Doch medh thet förbehåld / at medh
ingen som aff Wåre Munsterherrer och Commissarier blifwer saak-
fält / sijs genom Finger / vthan strictè procederes, på thet Wij och
Cronan emoot thenne Wår gunstige Tillåtelse / deste richtigare och
bättre Roßtienst hafwa måtte.

Til thet Siette. Wij förordne och så här hoos och nådigest
tillåte / at Ridderskapet må vthi Rijkzdagerne och Möthen komma på
Ridderhuset tilsamman / ther ordentligen öfwerwägha och deliberera
the Åhranden som blifwe proponerade / såsom och eliest ther ordina-
rie möthes åth såsom på en Bursse / the ther några twister sin emellan
hafwe / som icke medh Rättegångh / vthan medh Förlijkning tracte-
res eller the ther elliest sijn emellan något hafwa at affhandla.

Til thet Siunde. Och på thet at vthi theras Möthen och
Rådhslagh ordentligen må tilgå / tå hafwe Wij thet så förordnat / at
heele Ridderskapet vthi Swerige och Finlandh / så gammalt som nytt
skal blifwe antecknat och distingueret i sine Familier och Åtter.
Hwilket Wij hafwe låtet deela i trenne Ordninger eller Classes. V-
thi then första / skole the wara / som aff Oß eller Wåre Förfäder fram-
farne

farne Sweriges Konungar äre medh Ähretitlar och grad til Herre-
stånd förhögde/eller här effter förhöges kunne. Nemligen alla Gref-
wer och Frijherrer/ hwilke skole hafwa sine Säthen/effter som the äre
intagne til/eller här effter ther medh hedres kunne/ Grefwerne främst/
och ther näst Frijherrerne. Vthi then andra Ordningen eller Clas-
se, skole alle the Familier inskrifwes som kunne bewijsa/ at någon aff
theras Föräldrar eller Förfäder hafwa klädt Rijksens Rädz embete och
wördning här vthi Rijket: Hwilke om Säthen sijn emellan lätta skole.
Vthi then tridie skole komma alle the andre Familier som Frälse tie-
na/och stände them emellan i lijka mätto om Säthen i allmenne Sam-
quembder/ effter som Lotten them äldre tilägner / och the nye äre aff
Oß eller framfarne Konuugar adlade til.

Til thet Ottonde. Jngen skal hafwa stemma ibland Rid-
derskapet/ medh mindre han är inskrefwen i en aff thesse trenne Ord-
ningar / och hwar hafwer Stämme vthi then Ordningh han en gång
är inskrefwen/ in til theß han ordenteligen blifwer transfererat til en
annan. Hwarföre när Wij eller Wäre effterkommande Sweri-
ges Konungar täckes någon Ofrälses Man medh Frälse och Sköl-
demärcke at Privilegera, tå skal han tee sigh på Riddarehuset/hälst när
Möthen hälles och ther immatriculera läte/tagandes sitt Säthe och
stemma nederst vthi then tridie Ordningen. Blifwer och näghon
aff Swennerne wördet och tagen i Rijksens Rädh / tå skal han medh
sine Barn och Effterkommande transfereres vthi Riddare och the-
ras wederlike Ordning / och behåller ther sitt Rum och stämme ne-
derst/sedan han sigh ther ordentligen hafwer inskrifwa låtet: Hwar och
någon vthur Riddare eller Swenne Classe blefwe aff Oß wördet/
medh Grefwe eller Frijherre Titel och dignitet, han skal på samme
sätt til förste Ordningen transfereres, och ibland Grefwerne til Frij-
herrerne/ effter som thet honom defereres, tage sitt ställe och stämma
nederst/ och så hans Bröstarfwingar effter honom.

Til thet Nijonde. Hwilken Adelsman som är födder aff
Swensk eller Finsk Fader och Moder/ eller aff Swensk och Finsk
Fader allena / fast Modren är fremmande / han är Swensk Adels-
man/

man/och niuter Swenske Manna Rätt och privilegium, hwadh hel-
ler han födes innan Rijkes eller vthan. Men kommer någon frem-
mand aff Adel hijt in i Rijket och giffter sigh frälst inrijkes/ han må
wäl niute frelse ää sine Godz / men intet Säte eller Stämma ibland
Riddeskapet/ medh mindre och förr än han naturaliseres aff Oß eller
Wäre Effterkommande/ och sedan blifwer immatriculeret ibland
Ridderskapet/ och fänge alltijdh vthi then Ordning han föhres til/ thet
nederste Säthe och Stämme. Men Barnen hans behöfwe icke at
naturaliseres, vthan äre aff födzlerätten och effter gammal Sedwane
Swenske aff Adel/ och blifwe straxt inskreffne vthi Ridderskapsens
matrikel, och hafwe Säthe och stämme nederst i sin Ordning/ then
aff Grefwe är född / hoos Grefwerne/ och then aff Frijherre är född/
hoos Frijherrerne/ och så hälles i lijke mätto medh andre.

Til thet Tijonde. Jngen annan fremmande Man aff
hwadh Ständh eller Nation han och är / såsom ey heller hans Barn
afladh medh Vthländsk Hustru/ niute här inrijkes frälse och Adelige
Privilegier vppå Godz / myckit mindre Säthe och stämme ibland
Ridderskapet/medh mindre han eller the i synnerheet aff Oß eller Wä-
re Effterkommande naturaliseres eller så widt Godzen wedhkom-
mer på wiß Godz Privilegieres, i alle andre fall blifwe respecteret
såsom han är Man och wärdh til.

Til thet Elloffte. Händer sigh at någon Adelsman aff hwad
ordning han och är/ tager sigh någon offentligen wanrychtet eller eliest
befläckiat Hustru/ fast hon än wore aff frälset och aflat Barn medh
henne: The Barn skole icke behålla sin Säthe och stämme i theras Fa-
ders ordning/ vthan försätties nederst effter alt Ridderskapet/ och hål-
le ther sitt Rum/ men ingen Stämme/ til theß någon genom en mär-
ckeligh dygd och förtienst kan sielff förmå/ then gunst hoos Oß eller
Wäre Effterkommande / at han åter restitueres eller giffs särdeles
Stämme och suffragium.

Til thet Tolffte. Sätter någon Swensk Adelsman sitt
boo vthrijkes vnder någon Printz eller Stat/ som thetta Rijkes Wän
är/ för någon sin Fordeel eller lägenheet skuld/han och hans Barn för-

sore ibland Ridderskapet sitt Säthe och stämme: Och ther the något Lähn hafwe aff Oß och Cronan/ thet falle hans närmeste Arfwingar som inrijkes blifwe tilhanda/ eller ther ingen finnes efter donationen, tå falle Oß och Cronan heem igen. Men sine Arfwegodz och annan Arffrättigheet/ må han och hans Barn niuta vnder Roßtienst/ och så wijdt hwar sin rätt ordentligen och laghligen förfölier och erholler. Och så wijdt han sigh i medler tijdh icke hoos någon thetta Rijks Fiende och owän/ medh tienst/ rådh eller dådh anhängigh gör. Ther och någon sådan eller hans Son äther blefwe til modz / at komma i Rijket igen / och sigh Oß och Cronon på nytt obligera, tå må han åter nåå sitt eller sin Faders Säthe och stämme igen: Men wahnslechtades någhon så högdt / at han aff Haat eller föracht emoot sitt Fäderneslandh begofwe sigh vthrijkes / sätte ther sitt Boo eller hemwist och idkeligen implantade sine Barn och Efterkommande thette Rijkes Föracht / han skal äthwarnas / och ther han icke efter Förmaningh affstår/ och begifwer sigh hijt igen / tå skal han hafwa förlorat sin stämme och Säthe ibland Ridderskapet/ så och sin Lähn ther han något aff Oß och Cronan hafwer vnder närmeste Jnrijkes Arfwingar / eller ther the efter donationen ey til åre / vnder Oß och Cronan igen: Och ware förplichtade at i sitt lefwandes Lijff sälia sine Arfwegodz/ eller ther thet icke skeer/ medan han lefwer/ tå falle the efter hans dödh til hans närmaste Arfwingar inrijkes / och han och hans Barn hålles vthi Rijket i alle måtto för wilfremmande Män.

Til thet Trettonde. När allmenne Rijksdagar vthskrifwes/ tå skal alt Ridderskapet öfwer Swerige och Finlandh så mänge aff them til lagha Åhr kompne åre/ låte sigh finna tilstädes/ eller wette medh sitt Breff och Fullmacht sin lagha förfall/ som är at han åå Sotesängh ligger/ eller är wanför aff Ålder/ eller i Rijkens Tienst eller ock Vthrijkes faren.

Til thet Fiortonde. Så snart the komma tilstädes/ skole the samblas på Ridderhuset/ och hwar Ätt eller Familie för sigh wälie och constituere en aff the sine åå thet sinne til Hufwudh för Familien, som intager och beklädher sins Ätts Säthe/ Stämme och Nået: Och ther någon Familie wore så swagh åå Manshielp/ at ingen aff samma Wapen til någhen Åhr kommen wore/ som thette Säthe kunde beklädha/ tå förträdhe thet Mälsmannen eller Wärien så framt han icke sin egen Families Säthe beklädher: Men beklädher Mälsmannen sitt egit Säthe/ och icke hafwer någon närskyld Frände at deputera ther til / tå forordnas aff Landz-Marskalken en annan aff Adel i hans stadh: Wore ock någon behäfftat medh Rijkens Tienst/ tå må han en annan i hans Stadh deputera medh sitt öpne Breff och sitt Säthe och stämme sampt Signete til betroo.

Til thet Femtonde. Hwar Familie, hon wari sigh aff Mantal starck eller swagh/ hafwe icke meer än en stämme i sin Classe, och ware then ene så gildh som then andre / hwadh heller han står ofwan eller nedan: Och ingen sitia eller tale i Samquembdet/ vthan then som åå thet sinne til Familie Hufwudh förordnat warder / och han niute samma Nået/ så länge then Rijksdagh eller Möthe warer/ medh mindre han för Siukdom eller annor laga Förfall skuld sin Nået medh sine Ättförwanters Sambtyckie på en annan transfererer. Alle andre stände på Golfwet baak om sin Ättesäthe / och åå thet sinne förordnade Hufwud höra och tijgha til thet som anten discutereret eller voterat warder.

Til thet Sextonde. Rijkens Nädh hafwe sitt Säthe främst i Ridderhuset för sitt Embete och Wördigheet skull/ ther the på Wäre wägner något medh Ridderskapet hade at handla/ men ingen Stämma. Näst Nädhens Säthe/ hafwe Herreståndet åå högre handen sijn Säthen/ åå wenstre/ Riddare och theras wederlijke Ståndeet/ och så Swenneståndet sin Säthen åå begge sijdher.

Til thet Siuttonde. Men på thet vthi alle Ridderskapets deliberationer och Omröstande theste bättre skick och Ordning hålles måtte: Tå wele Wij och Wäre Efterkommande constituera them til Wär Rijksdagh eller Möthe en Landz-Marskal/ tagen och vthwaldt aff Oß vthur sielfwe Ridderskapet/ then Wij befinne at wara ther til bequembd / Oß och Rijket sampt Ridderskapet wäl wil.

Til thet Adertonde. Landz-Marskalken skal hafwa

macht at kalla Ridderskapet tilsammans / proponera och repetera hwadh som aff Oß eller åå Wäre wägner blifwer anten Ständerne i gemeen eller och Ridderskapet ellena förestält. Förordna them Tijder och Tijmar til discurs och deliberation: Moderere discurserne och Talet: Föreskrifwandes hwarjom och enom/huru länge och wijdt han at gå år efterlätit: Näpsa them som sig immoderatè förhålla: Befalla at vptaga stämmerne och vota, Collationera them/ och låta strax genom Secretarium författa resolutionen och them offentligen afläsa. Tala för Adelen och referera theres resolution och nödtorfft: Hwadh som och medh Wärt Tilstånd påbudit och slutit warder aff Ridderskapet/ thet skal Landz-Marskalken exequera, och ingen fördriste sigh at sättie sigh ther vp emoot/ widh thet Straff tilgörande/ som belefwat warder: Hwar vthi och Wäre Stäthållare i Provincierne Landz-Marskalken och Ridderskapet Hielp och Handen låna skole.

Til thet Nittonde. Landz-Marskalken skal tilordna hwar sitt Säthe vthi Ridderhuset/ och ther någor thet öfwerträdher på behörligit Sätt förwitssa honom til sin Ort. Sij och til/ at ingen sigh absenterar eller wete hans Förfall. Effter som ock ingen skal sigh fördrista at vthställa/ när han aff Landz-Marskalken kallader warder: Eliest hafwe ingen macht at sammankalla Ridderskapet/ vthan Wärt special Tilstånd och Befalning.

Til thet Tiugunde. Vthi omröstandet/ hafwe hwar Familie som sagdt är sin Stämme i sin Classe eller Ordningh/ och hwar Classis hafwe i heele Ridderskapet en Stämme eller Votum, så at heele Ridderskapet består på trenne Stämmor. Och wari them ene Classis så gild som then andre/ hwad heller ther äre många eller få Familier, vthi Ordningerne eller Classibus skal achtas Stämmernas Myckenheet och then Meening gälla som fleste Rösterne bifalla. Sedan collationeres alle trenne Ordningarnas Vota, och hwilken Meeningh som twenne Vota falla vppå/ then skal gälla/ och then tridie gånge then andre tilhanda.

Til thet Tiugunde och Förste. Stämmerne vnder Familierne i hwar Classe eller Ordning skal then sambla/ som främste Rummet hafwer och besitter/ vthi ett förtäckt Faat. Och sedan han them vpräknat hafwer/ säya offentligen/ huru många Vota hwar Meenningh är tilfalne/ och them öfwerantwarde Landz Marskalken/ hwilken sedan collationerer them/ och ther låter författa ett allment Beslaut vppå/ och thet offentligen vpläsa.

Til thet Tiugunde och Andre. Hwar Familie skal låte göra sigh ett Familie Jnsegel medh blotte Wapnet / vthan Nampn/ som allenast skal brukas vthi allmenne Acters eller Rijksdagers Beslutz Förseglingar: Och sättes theras Nampn ther hoos medh hans eghen Hand/ som i thet sinne förestår Familiens Rätt och Stämme. Samma Jnsegel skal til intet annat brukas/ och ther någon thet wille mißbruke/ intet gälla eller komma någon til Præjudicium. Jnseglet må ock aff Ärtemännen förtroos äth en / hwilken them åsember/ och när någon Rijksdagh eller Möthe vthskrifwes/ tå komme then samme tilstädes/ och thet samptligen sine Ärtemän öfwerantwarder igen: Hwilke thet äther i thet sinne tiltroo then som the til Familie Hufwud vthwälja. Hafwer ock förbemälte Man laga Förfall / tå sende Jnseglet medh sin Fullmacht them andre Ärtemännen tilhanda.

Til thet Tiugunde och Tridie. Jngen tage på annars Slächt / Nampn eller Wapn / han ware lefwandes eller vthdödt / och confundere i så mätto Ärterne / vthan then behålle Tilnampnet/ som thet först hafwer vptagit.

Til thet Tiugunde och Fierde. Then Dagh allmenne Möthe skeer/ och sådant blifwer kungiordt/ thet ware sigh igenom Trumpeter eller andre Tekn/ tå skal Landz-Marskalken sampt alle constituerede Hufwuden för Familierne samblas på Riddarehuset/ och ther ställas i Ordning / effter som the hafwe Säthen och Stämmerne til/ tree och tree på bredd / och ther medh marchere vthi processs vthur Ridderhuuset på Slottet in vthi Wärt Förmak: Således at Landt-Marskalken hafwandes en Staaff i sin Hand / går allena främst/ honom näst effterfölie the aff Herreståndet/ tree och

tree/ effter som the hafwa Säthen til: Näst på them fölie Riddare och Riddare wederlijke / och så Swennerne hwar effter som honom Lotten eller Inskriffningen tilordner sitt Ruum på Ridderhuuset. Och når oß tå täckes/at komma på Rijkssalen tilstädes/skole the samptligen convocera Oß ther in på Efterföliande sätt. Nembligen / at Wär Marskalk går främbst. På honom fölier Wäre Hoffiena-re/ sampt alle the aff Aedl som icke hafwa Säthen och Stämme tree och tree. Ther vppå går Lande-Marskalken alleena/ sedan effter honom tree och tree aff Swennerne. Thernäst Ridderskapet och there wederlijke/ och så Frijherrerne/ ther vppå fölier Grefwerne som Säthe hafwa: Och ther näst för Oß Rijkens Rådh/ och alle thesse efter som the Säthen hafwe/ så at then som nederst sitter / går främst / och först intager sitt Säthe på Rijkzsalen / som honom tilförende är wist aff Landz-Marskalken/ och så hwar effter annan: Wär Marskalk stannar mitt för Ständerne: Men Landz-Marskalken tager sitt Ruum mitt för Ridderskapet. Och på samme sätt beledhsage the Oß wthur Rijkzsalen igen. Men ther Oß icke sielfwe täckes compare-ra, tå gånge genest på Rijkzsalen / och tage ther in hwar sitt Säthe/ och förwänte hwad Wij them och andre Ständerne genom Rijkens Rådh hafwe at proponera eller medh them tractera låta. När och Mötet skilies / skole Ridderskapet i samma process åther gå aff Slottet och in i Ridderhuuset/ och ther taga Beskedh aff Lande-Marskalken/ hwadh Tijma the skole sigh inställa til deliberation.

Til thet Tiugunde och Femte. Såsom om Säthen och Gången sagt är/ alleså skal thet ock hållas medh Underskriffning och Förseglingh / at Lande-Marskalken försegler och underskrifver Besluuten och affärder främst eller näst Rijkens Rådh: Sedan the aff then förste Ordning/ ther näst the off then andre/ och så the aff then tridie: Och hwar Familie effter som hennes Säthe och Stämme medhgifwer. Och hwadh som således blifwer affhandlat och giordt binde så frånwarande som närwarande: Och ther någon försumer at wara tilstädes och bruka sin Rätigheet/ ware icke mindre bunden än andre/ och hafwe aldrigh rätt at prætendere någon frånwaru.

Til

Til thet Tiugunde och Siette. Och ändoch Wij för godh Ordning skuld och all confusion til at vndwijka / således hafwe welat förordna om Ridderskapets Ordningen och Säthen vppå Rijksdagen och Möthen: Så skole doch sådane Ordningar / Säthen eller Stämmer ingens Tienst/ Embete/ Kall eller Dygd komma til meens/ vthan warda eliest respecterat som han är Man til/ och hans Dygd/ qualiteter och andre Orsaker hwariom och enom tilegne.

Til thet Tiugunde Siunde. När som ock Rijksdagen är endat/ och Beslutet vnderskrifwit/ tå skal Landz-Marskalken accompagnierat aff twå vthaff hwar Ordning/ sampt Riddeskapets Secretario gå vp i Wärt Cantzelij / och ther öfwerantwarda Rijkens Cantzler/ Beslutet vnderskrifwit och förseglat/ och sedan tråda in på Ridderhuuset igen: Och vthi alt Ridderskapets närwaro solenniter afftanka/ afläggiandes sin Staaff/ och öfwerantwardandes alle Acter som passerade äre/ reenskriffne: Hwilke skole förwaras i Ridderskapets Cantzlij/ och ther inläggies aff Landz-Marskalken/ så ock nägre honom i thet stulle tilordnade aff Ridderskapet.

Thetta hafwe Wij/ som förbemält står/ nädigest förordnat/ efterlätit och gifwit Wärt älskelige Rijkz-Rådh/ Ridderskap och Adel/ och wele/ at thet här efter hållas och efterkommas skal. Och til ytermehra wisso hafwe Wij thet medh eghen Hand vnderskrifwit/ och witterligen låtit hängia Wärt Secret här nedan före. Datum Stockholm then siette Junij, Åhr efter Gudz Sons Bördh/ ett Tusende Sexhundrade Tiugu och Siette.

GUSTAVUS ADOLPHUS.

Knechte-ordning

Wij Gustaff Adolph / medh Gudz Nåde / Sweriges / Göthes och Wendes Konung / Storfurste til Finlandh / Hertigh vthi Estland och Carelen / Herre vthöfwer Ingermanlandh / etc. Göre witterligit / at efftersom Wärt ålskelige Ridderskap och Adel hafwer sigh in för Oß vnderdänligen beswärat öfwer thet Sielfftzwäld / så ock annan Ordoning / som hoos theras Hoffolck och Tienare dageligen meera inrijster: Ödmiukeligen bediandes / at Wij ther öfwer förmedelst godh Ordning Böther staffa och sådant affhielpa wille / så aldenstund Wij theras ödmiuke åstundan skäligh erkänne: Therföre hafwe Wij the förnämste Feel öfwerwägat / och therföre förordnat och stadgat / såsom Wij här medh förordne och stadge / som följer.

Til thet Förste. Hwilken Tienare som sätter någhon Adelßman tienst / och tager Löhn för en reesigh Karl: Han skal wara förplichtat / at achta och rychta / sin Hußbondes Häst: Förwärer sigh någon här vthi för Lättie och Waanmodh skuld / hafwer förwärckat sin Åhrßlöhn / vnder sin Hußbonde / och köres vthur Adelens tienst förwehan Paßbordh.

Til thet Andra. Hwilken Tienare som medh willie fördärfwar sin Hußbondes Häst eller Tygh på Tygh eller Reesor / blifwe straffat som en Skelm och Cronones otrogne Tienare til Halsen / efftersom Krijgsarticklarne: Fördärfwar han sin Häst aff försummelse / thet ware på tiensten eller hemma / eller fördärfwar något aff Tyget / tå vpräte sin Hußbonde Skadan medh Penningar / om han them ägher / eller medh Tienst och Kropp / om han ey ägher Koo / och sijs i så måtto medh ingen genom Finger.

Til thet Tridie. Ingen Tienare han ware sigh Karl eller Dreng / säye vp sin tienst / antien på warande Tygh eller när Munstring eller Toget påbiudes / men ther någon sin Tienst wil qwitt wara / tå säye thet sin Hußbonda tolff Wekur för än hans Åhr vthe är / eller och Munstringen påbiudes: Säger någon vp Tiensten annorlunda eller i otijdh / ware icke theßte mindre plichtigh at tiena: Och ther någon för sådan Orsak skuld sin Tienst förlöpe / han må aff sin Hußbonde förfölies / såsom en stychtigh Tienare och Skelm.

Til thet Fierde. Ther och någon Tienare fordrar sin åhrlige Affskedh i rättan tijdh / tå må then ingen sönies / myckit mindre någon wägres medh Wäld längre at tiena / än som stadgat är / Hußbonden och Tienaren emellan / ey honom hans åhrlige Paß och Affskedh förwägres: Och ther någon medh Skäl klager öfwer sin Hußbonde / tå skilies äth medh Lagh och Rätt.

Til thet Femte. Ingen Tienare han ware sigh Karl eller Dreng / then ther öfwer tijo Åhr är / antages i Tienst aff någon Adelßman / som icke bewijsser medh sin förre Hußbondes redelige Paß / huru han tient och förloff bekommit hafwer / så frampt han eliest tilförende i Tienst warit hafwer: Tager ock nogon Adelßman annorlunda en Karl eller Dreng an / och kommer sedan någon som klagar / at han medh ominne ifrån sin förra Hußbonde är kommen / tå lefwereres icke allenast Karlen eller Drengen tilbakar til sitt Straff / vthan ock then honom antager / böthe til Ridderhuuset 50. Daler: Och ther then som Tienaren mist hafwer / icke klager eller gifwer sådant tilkänna vthan tijger ther stilla til / och sådant framdeles befinnes / at han hafwer wist hwar Tienaren är kommen / tå böthe han i lijka måtto 50. Daler til Riddarehuuset / och theße Böther kräfwes vth vthan alla Nåder.

Til thet Siette. Finnes ock någon Adelßman så obetänckt / at han gifwer then Paß och godh Affskedh / som illa tient hafwer / och således förfalskar sitt Wittneßbördh / han vprätta then andre / som sådant är til meen / all vndfången Skadha / och böthe än tå til Riddarehuuset femtijo Daler / och theße Böther krefwes vthan alla Nåder.

Til thet Siunde. Och på thet en part Siälffzwäldige icke måge tagha sigh tilfälle at beskönie theres Ostadigheet medh någon Wär och Cronones Tienst / tå wele Wij här medh förbudit hafwa / Wäre Tienare / enkannerligen Wäre Krigßbefähl öfwer Ryttare och Knechter / at the icke heller antaga någon Adelßmans Tienare vnder

sigh/ medh mindre han betyger medh sin Huusbondes Poß/ thet han ordentligen sigh ifrån honom skilde hafwer: Ther ock någon Adelßmans Tienare/ som ifrån sin Huußbonde förlöper medh ominne/ kunne effter thenne Dagh sticka sigh ibland Wärt Krijgsfolck/ och han förfölies ordentligen/ tå blifwe sin Huußbonde/ ther sådant bewijsesvehantwardat igen/ til stet tilbörlige Straff.

Til thet Ottonde. Wij hafwe i lijka mätto nädigest vndt Wärt Ridderskap och Adel then Rätt/ at ther någon effter thenna Dagh/ förskrifwe hijt Jnrijkes nogon vthländsk Tienare/ Karl eller Dreng/ och skaffade honom eller them hijt in til sin Tienst/ han skal ock allenast mäge niuta förbemälte Tienares Arbete och Tienst til gode/ och samma Karl eller Dreng hafwe icke macht at wärla Huußbonde här Jnrijkes/ myckit mindre läta sigh aff andre tubbe/ förvthan Huußbondens egen gode Wilie och Samtyckie: Men är någon som icke wil längre tiena/ han tage sitt redelige Affskedh aff sin Huußbonde/ och förfoge sigh äther vthrijkes igen: Thetta hafwe Wij så förordnat/ och wele at thet medh alfwar hållit och efterkommit warder. Ther hwar och en weet sigh at efterrätta och för skada taga til wara: Gifwit på Wärt Konungzlige Slott Stockholm/ den 15 Junij, Åhr 1626.

GUSTAVUS ADOLPHUS.

Desse alle föreskreffne Privilegia, sådedes författade och på Pergament skreffne/ hafwe Wij befunnet medh Wär S. högstährade käre Herfaders hand vnderskreffne/ och medh Hans Mayst. Segel bekräfftade; Hwarföre Wij them och här medh och i detta Wärt öpne Breffs krafft på thet bäste sätt confirmera och stadfästa; Och wele Wärt älskelige Rijks-Rådh och Ridderskap/ Grefwar/ Frijherrar/ Riddare och Swenner/ Frijborne och Frälsesmän/ så och theres Efterkommande/ medh thesse och alle wälfängne Priviligier, frijheter/ rättigheter/ herligheter och immuniteter hälla och förswara/ och icke tilstädia at them eller theras Efterkommande här emoot må skee något meen eller inträng. Förbiudandes här medh alle Wäre Embetsmän högre och lägre/ at göra något här emoot medh Wär hembd och onäde. Til ytermere wisso/ at Wij thetta alt/ som förbemält står/ wele fast och oryggeligen medh macht hållat hafwa/ och icke tilstädia at något må skee här emoot/ Ty hafwe Wij satt Wär Kongelige hand här vnder/ och wetterligen låtet hängia Wärt Jnsegel här nedan före. Actum på Wärt Slott Stockholm den Siunde Decembris, Åhr efter Christi Börd/ Ett Tusende/ Sexhundrade på thet Fyratijsende Fierde.

Christina.

Här vppå följer PRIVILEGIUM och Frijheten på Ridderskapet och Adelens Godz vthom Fredzmijslen/ sampt på Grefwe- och Frijherreskapen vthi contributioner och vthskriffning; emoot Cession och afträdande aff Tullfrijheeten i Swerige och Finland.

Wij Christina/ medh Gudz Nådhe/
Sweriges/ Göthes och Wendes vthkoradhe
Drottning och Arffurstinna/ Storfurstinna til Finland/ Hertigin-
na vthi Estland och Carelen/ Fröken öfwer Ingermanland/ Göre
witterligit/ at effter som Oß älskelige Wåre och Rijksens Rådh/ Rid-
derskap och Adelen/ hafwe ibland andre sijne anlägenheeter Oß vnder-
dänigst föredraget och gifwit tilkänna/ at ändoch theres Landbogodz
hade warit aff älders tijdh befrijet ifrån Chronones beswär (vthan
om the fall som ständerne äre förbundne vthi/ at koma Konungen och
Rijket til vndsättning) och Hans Sal. Mayst. Wår älskelige högst-
ährade käre Herfader i sine den 8. Octobris Anno 1617. i Vpsala vth-
giffne Privilegier sådant enkannerligen hade stadfäst/ icke allenast
på the Frälsegodz innan fredzmijlan/ vthan och ther vthan före och i
gemeen/ at icke skole beswäras medh dagswärcker/ gärder/ körsler/ ꝛc.
Så hafwe doch the beswärlige continuerlige krijgztijder icke tillåtit/
at Ridderskapet til thes Privilegij execution, och theres hafwande
frijheets oturberade nyttiande komma kunde; Särdeles på the godz
som vthan om fredzmijlen äre belägne/ och the sigh beklaga at blifwa
medh gärder saltpetter och bygningshielper/ dagswärcker/ hielpewedh
så och andre körsler och tienster betungade/ så at the sielfwe them lijtet
heller intet hafwa at åthniuta/ och at theres Landbönder i så måtto aff
Wåre Fougder/ Fougdetienare och Ländzmän sampt theres substi-
tuter och vnderhafwande blifwa dageligen och vnderstundom vthan
något Wårt gagn/ platzade och illa medfahrne/ ödmiukeligen bedian-
des/ thet Wij theres Landbönder/ så vthan som innan fredzmijlen/
för sådane beswär allernådigest befrija och exemptera wille. På
samme sätt hafwe och the aff Grefwe och Frijherreståndet/ som aff
Wåre högstährade Förfäder Sweriges Konungar ther medh äre be-
drade/ och medh Grefwe och Frijherreskap försörgde/ vnderdänigst
låtit Oß weta/ at ehuru wäl the hafwe gode donationer på sijne Gref-
we- och Frijherreskap/ lijkwäl hafwer thet alt här til blefwet obser-
verat, at theres vndersåter i Grefwe- och Frijherreskapen/ så i knechte-
skrifning/

skrifning/ som contributioner, Thet andre Skatt och Crono äre
bleffne lijke håldne/ och lijka mycket måste vthgöra/ them vndantagan-
de som medh special Privilegio exempterade äre: Hwaraff och
thet fölgt är/ at the såsom Herrar och Huusbönder lijtet hafwe hafft
at niutat til gode; Bediandes altså ödmiukeligen/ at theres vndersä-
ter i Grefwe och Frijherreskapen thet andre Frälse i vthskriffning och
Landzhielper lijka göras måtte. Och på thet/ hwar Oß täcktes
Wårt älskelige Rijkz-Rådh/ Ridderskap och Adel vthi thesse thereß
vnderdänige böner och åstundan allernådigst at gratificera, Oß och
Cronan lijkwäl icke måtte skee någon affgång i wåre åhrlige inkomp-
ster: Ty hafwe the på förbemälte fall/ at Wij Oß theres ödmiuke
begäran/ wille beqwema/ tilbudit at wela Oß och Chronan i samme
stadh affträda sitt aff framfarne Konungar mildeligen giffne och vnd-
fängne/ så och här til öfwade och nutne Privilegium på Tullfrijheten
vthi alle the godz och warur som the eller theres Effterkommande/ an-
ten föra in eller vthur Rijket/ eller vthsända eller införskrifwa/ så at
then Oß/ Wåre Effterkommande Konungar och Chronan må och
skal tilwäxa/ och när någon skäligh Tull eller Accijs ordentligen blif-
wer pålagd/ på the warur som in- eller vthrijkes föras/ at tå Wårt äl-
skelige Rijkz-Rådh/ Ridderskap och Adel/ wele Oß och Chronan gö-
ra och gifwa hwad andre Swenske Inbyggiare och Vndersåter blif-
wer medh skäl pålagt/ förbehållande sigh icke desto mindre i commer-
ciernes frijheet thet privilegium, at måge vthan meen eller hinder/
så här effter som här til köpslaga medh fremmande/ anten köpandes aff
thesse/ eller til them sälliande sine warur/ eller och hwad the aff sin aff-
well/ Landboräntor eller förläningar hafwe eröffrat/ at vthskeppa och
sigh til gode forytere/ eller och at införskrifwa eller vthrijkes vpköpt in-
föra låta til sin tarff och behoff/ såsom thetta them särdeles är vndt/
här til nutit/ och sielfwe privilegierne vthwijse. Thenne Wårt äl-
skelige Rijkz-Rådz/ Ridderskapz och Adels vnderdänige bön och be-
gäran/ hafwe Wij medh nåder hördt och vptaget; Och ändoch Wij
låte wara och bestå i sitt wärde/ hwadh Wij eller the kunde hafwa på
then ene eller andre sijdan at säija ther vthi: Men effter ty theres öd-

 miuke

miuke åstundan och begäran icke är i sigh oskäligh: Sedan/ så mo-
derera the then och således/ at Wär Kongelige gunstige benägenheet
icke förminsker Wäre inkompster/ vthan them ock så föröker och för-
bättrar; efftersom the Oß/ Wäre Efterkommande och Chronan
hafwe lofwat god- och frijwilligen för sigh och sine Efterkommande at
wijsa/ efterlåta och opdraga theres wälfångne privilegium på Tull-
frijheten/ och Oß ther öfwer medh en vnderskrefwen och förseglat re-
nunciations act at försäkra och förstj/ så at Wij och Wäre Efter-
kommande på Wär sijda/ som the och theres efterkommande på sin/
wäl kunne wara belåtne och vthan stoor skade. Hwarföre Wij oss
sonnerlige gunst och benägenheet/ther medh Wij Wärt älskelige Rijks
Rådh/ Ridderskap och Adel åre tilgedan och bewägne; Såsom och
at i werket tee och bewijsa/ huru högt Wij skatte then troheet och fa-
dige vprichtigheet/ som the Oß och Chronan alt här til giordt och be-
wijst hafwe/ och här efter at göra och bewijsa plichtige wara skole:
Tå hafwe Wij allernädigst samtyckt och bewilliat/ såsom Wij här
medh samtycke och bewillie på Wäre/ Wäre efterkommande Swe-
riges Konungers och Rijkzens wägnar/ til Wärt älskelige Rijks
Rådz/ Ridderskapz och Adels ödmiuke begäran/ och förklare theres
Privilegia i så måtto/ at theres Landbönder/ icke allenast the som in-
nan fredzmijlen/ vthan och the andre som ther vthan före åre belägne/
skole här efter blifwa frije och omolesterade för alle gärder/ byg-
ninga- och saltpeters hielper/ körsler/ dagswärcken/ hielpewedh och
andre sådane extraordinarie och owisse/ efter handen/ och aff åth-
skillige orsaker inritne besvär: Såsom och at Grefwe- och Frijherre-
skapen i vthskriffning och contributioner thet andre Frälset lijka
giordt warda/ och halffft emoot thet andre Skatt- och Chronogodz
swara skole/ så at Grefwerne och Frijherrerne/ thet öfrige anten sielf-
we åtnijuta/ eller medh Almogens samtycke och gode wilie i andre
wilkor förbyta kunne; Hwariom och enom ellieft sin laglige rätt/ v-
chan thetta Privilegij förkränckelse/ förbehållen. Doch wele Wij
Oß/ Wäre efterkommande och Chronan förbehållet hafwe/ all then
rätt och rättigheet/ som Oß och Chronan tilstår vthi the fall som Swe-
riges

64.

riges Lagh i Konungsbalken i thet 4. Capitelet beskrifwer/ och Rid-
derskapet jämpte andre Ständer efter Rijkzens tarff bewilliandes
warde; Hwilket aff alla/ efter som bewilliat warder/ göras och vth-
gå skal. Sedan/ så wele Wij Oß och Chronan thet i lijka mätto vthi
Grefwe- och Frijherreskapen/ så och andre store lähn/ som Sochne- el-
ler Fierdingtals åre giffne/ förbehållet hafwe; At ändoch the fuller en
Ladugård eller annan efter theres tarff mäge byggia: Lijkwäl skole
the ey widare mäge vthsträckia fredzmijlen än til Hufwudsätet/ så at
the rättigheter som i en eller annan mätto Oß kunne wara reserve-
de öfwer the godz som vthan om fredzmijlen åre belägne/ här igenom
icke förminskas i någon mätto/ vthi Grefweskapen/ Frijherreskapen
eller store Lähn. Wij wele förthenskull at thetta Wärt nädige Pri-
vilegium således blifwer förstådt och vthtydt/ at Wärt älskelige Rijks
Rådh/ Ridderskap/ och Adel/ the ware sigh Grefwar/ Frijherrar/
Riddare/ Swenner/ Frijborne/ Frälsesmän/ skole här efter niuta
thet til goda på sine Godz och Landbönder/ Lähn och undersätere/
såsom Wij här ofwan före vthtryckt och förklarat hafwe; Och befal-
le här medh alfwarligen och i synnerheet/ Wäre/ Skattmästare/ Cam-
mer Rådh/ Landzhöfdingar/ Fougder/ Häredzskrifware/ Ländz- och
Fierdingsmän/ och alle andre som Oß til lydno och hörsamheet äre för-
bundne/ at göra här efter Wärt älskelige Rijks Rådh/ Ridderskap
och Adel/ heller theres Landboor och godz här emoot nägot hinder/
meen/ intrång eller skada wedh Wär hämbd och onäde. Ther hwar
och en/ som för Wär skuld wil och skal göra och läta/ hafwer sigh at eff-
terrätta. Til yttermera wisso at Wij thetta förskreffne således haf-
we bewiliat/ giordt och vthlofwat/ och wele at stadigt och fast hållas
skal/ ty hafwe Wij thetta medh egen hand vnderskrefwet/ och Wärt
Kongelige Secret här nedan före wetterligen hängia låtet. Gifwet
och skrifwet på Wärt Slott Stockholm/ den 7. Decembris/
Anno 1644.

Christina.

Swe-

Sweriges Rijkes Rådz / Ridderskapz och Adelens
Cession på Tullfrijheten.

Wij Efterskreffne Sweriges Rijkes

Rådh/ Ridderskap och Adel/ Gresvar / Frij-herrar/ Riddare/ Swenner/ Frijborne och Frälsesmän: Göre witterligit å wäre egne och wäre Medbröders wägnar/ at efter som then Stormächtigste Furstinna och Fröken/ Fröken **Christina**/ Sweriges/ Göthes och Wendes vthkorade Drottning och Arffurstinna/ Storfurstinna til Finland / Hertiginna vthi Estland och Carelen/ Fröken öfwer Ingermanland/ &c. Wär allernädigste Drottning och Fröken / hafwer aff synnerligh gunst och nädigh benägenheet til wärt Ständ/ och på wärt vnderdänige anhållande/ bön och begäran/ allernädigst bewilliat och samtyckt/ så och gunsteligen förklarat wärt Privilegium och Frijheet på wäre Landbogodz som liggia vtom fredzmijlen/ at blifwa här efter vndantagne och befrijade för alle gärder/ saltpetter och bygningshielper/ körsler/ dagzwärcker/ hielpewedh och andre sådane extraordinarie och owisse/ efter handen och aff hwarie-handa orsaker/ inrijsene beswär; Såsom och vndt och efterlätit Grefwe- och Frijherreskapen/ at niuta Frälsesrätt och Frijheet i vthskrijfning och contributioner, Nembligen/ at swara til halffparten emot andre Skatt- och Cronobönder/ at wij wär rättigheet deste bättre måge kunna åtnimta: Och thetta alt medh sådane förbehåld/ at när Hennes Kongl. Mayst. och Cronones tarff och nödh kräfwer / wij tå jämpte andre Ständer sådane öfwerläggia/ och efter Sweriges Lagh och hafwande Privilegia, i the fall som Lagen säger i Konungsbalken ther 4. Capitlet/ ther wäre ther til contribuera måge; Efter som thetta och hwad meera til bättre förklaring hörer/ vthi Hennes Kongl. Mayst. eget Privilegio och vthgifne Breff wijdare är vthwijsett och beskrefwet. Så på ther thenne Hennes Kongl. Mayst. höge nåde och günstige affection aff Oß tillbörligen måstönias/ enkannerligen medh tacksamheet allmenneligen at betee/ ther wij först erkänne thenne Hennes Kongl. Mayst. stora nåde och benägenheet medh vnderdänigh

nigh twordning: Sedan/ at wij icke sökie at förminska Hennes Kongl. Mayst. och Cronones Intrader, vthan såsom trogne Rådh/ Tienare och Vndersätere them heller trachta efter/ på behörlige sätt at förmera / så wijda Oß anstår / och vthan wärt skora præjudicio skee kan: Ty hafwe wij öfwerlagdt thetta ährende medh förstа flijt och åhoga: Och til ett tekn aff vnderdänigh tacksamheet / hafwe wij beslutet och föraffskedat oß emellan at vpläta och afträda / efter som wij i thetta wärt öpne Bress krafft/ Hennes Kongl. Mayst. theß efterkommande Sweriges Konunger och Cronan/ på wärt och wäre efterkommandes wägnar/ cedera, vpläta och afträda then Tullfrijheet/ som oß efter Privilegierne aff ålder in til thenne dagh hafwer tillstådt och aff wäre Förfäder och oß är nuten worden/ vthi the godz och warur/ som wij aff wär Afwel/ Landboräntor eller Förläningar hafwe at vthskeppa och förytra / eller och til wärt behoff vpköpa eller införskrijwa och föra låta / så at then här efter skal tilwära Hennes Kongl. Mayst. och Cronan/ hon hafwe sitt nampn aff Tull / accijs eller annat slijkt på alt wärt godz och warur som vthrijkes inkomma eller vthskeppes: Doch medh thet förbehåld/ at wij i så mätto mäge niuta then frijheet och rätt som andre Swenske och inländske vthi en skäligh och ordenteligh Tull eller accijs niute och bruke/ och icke högre i någor mätto medh Tull eller accijs blifwa beswärade; Sedan/ at dette icke wijdare vthsträckies än til Tullfrijheten/ och oß altså ther andre Privilegiumet at köpslaga medh fremmande så wäl som inländske/ så och at skepa wärt godz veth- och inrijkes efter wär tarff och behoff/ blifwer förbehållit och ohindrat. Och efter som Hennes Kongl. Mayst. oß allernädigst hafwer lofwat/ at wela wedh thet öfrige bewara och conservera: Hwarföre förklare wij här medh förbemälte wär Tullfrijheet/ at här efter föllia Hennes Kongl. Mayst. och Cronan/ och oß at wela en skäligh Tull och accijs här efter jämpte andre Rijkzens Inbyggiare / Hennes Kongl. Mayst. och Cronan godwilligen gifwa och vthgöra. Til ytermara wisso at Wij thette så, ledes Frij- och godwilligen bewilliat / lofwat och tilsagt hafwe / och oryggeligen wele hafwa fullbordat och efterkommit aff Oß och Wäre

efftterkommande: Tå hafwe Wij som på thenne Rijkzdagh hafwe warit försambladе/ thetta medh Wåre händer vnderskrefwet och medh Wåre Signeter försegla låtet. Gifwet och skrefwet i Stockholm den 7. Decembris Anno 1644.

Per Brahe/ Grefwe til Wisingzbärg. — Jacobus De La Gardie.

Carl Carlson Gyllenhielm/ Frijherre til Bergqwara. — Axel Orenstierna.

Gabriel Orenstierna / Frijherre til Mörby och Lindholmen. — Johan Skytte/ Frijherre til Duderhof/ Ridder.

Matthias Sop. — Carl Bonde. — Åke Axelson.

Erich Ryning — Per Sparre. — Thuro Bielke.

Knut Posse. — Lars Kagg.

Hindrich Fleming pro tempore **Lande Marskalck.**

På Brahernes Grefwers til Wijngsborg wegner. Erich G. Leyonhufwud.	Wehi Grefwernes aff Naßborgs ställe. Schwante S. Baner.	Magnus Gabriel De La Gardie Grefwe til Leckö.
På Grefwen aff Thurus wegner/ Gabriel Oxenstiern Frijh. til Mörby.	Gustaff Otto Stenbock/ Frijherre til Drefsten och Kronebeck.	Åke Erichson Oxenstiern.
Bengt Horn i H. Mauritz Horns ställe	Jöran Gyldenstierna.	Gustavus Bielke L.B. de Salstadh.
Erich Sparre/ i Gyldenhielms ställe.	Bengt Skytte/ Frijherre til Duderhoff.	

Knut

Knut Lilliehöök. — Per Årlanson. — Sewedh Bååt

Lars Fleming i Ryningens ställe. — Hans Kyle den yngre i Forstenas ställe. — Herman Felming i Krusarnas ställe.

Erich Fleming på Flemingarnas wegna. — Hans Kyle. — Henricus Fleming i Gyllinstiernans ställe.

Knut Lillie — Jöran Sparre. — Åke Hanson Vissparre.

Erich Åkeson Soop. — Christer Bonde. — Gustaff Baner.

Hindrich Horn. — Ifwar Nilsson. — Hornar af Kanckas ställe/ Gustaff Ribbing.

Clas Stiernsköld. — Thure Thureson i Possarnas ställe. — Erich Ribbing.

Gustaff Leyonhufwud. — Adolff Herman Wrangel.

Johan Rosenhane. — Erich Carplan. — Jöns Olofsson.

I Crusens aff Elghammar/ ställe/ Jöran Sparre. — Gustaff Krabbe. — Clas Bielkenstierna.

Swen Bock. — Johan Berndes. — Matthias Biff.

Carl Hård. — Johan Månesköld. — Nils Lilliehöök.

Garolus von Scheiding. — Jesper Nilson Krus. — Anders Jesperson Krus.

Johan Yxkul. — Melcker Wernstedt. — Christopher Grijp.

Måns Ornestycht. — Andres Stuart. — Axelius Tott aff Stedebo.

Lorentz Crentz. — Magnus Drake. — Claes Slatte.

Carolus Pauli Zacharix. — Johan Stålhanst. — Carl Henrich Wrede.

Jacob

Jacob Classon Vgla.	Melchiot v. Falckenberg.	Per Sträle.
Per Vlffsax.	Jöns Rosensträle.	Swante Rosensträle.
Claudius Rålamb.	Oloff Bure.	Axel Bölia.
Petter Kruse.	J Eketräs ställe/ Matthias Vlff.	Broms Gyllenmers.
Jöns Gyllensparre.	Hans Strijk.	Ericus Geet.
Jacob Forbes.	Hans Rotkirch.	Hans Månson Oliwebladh.
J Jacob Linds ställe/ Thönis Langman.	Georg Stiernhielm.	Jöran Armsköld.
Matz Thönißon.	William Philp.	Thönis Langman.
Johan Jönson Hård.	Jacob Törnesköld.	Jöran Patkul.
Michil Jordan.	Clas Classon Skalm.	Casper Lillie Cron.
Jöran Armsköld.	Claes Planting.	Peder Pederson Gyllenax.
Johan Silfwerstierna.	Andres Gyldenkloe.	Ander Swensk.
Johan Erichson Apalgren.	Jörgen Schilt.	Lovys de Geer.
Joachim Transché von Roseneck.	Georg Grißbach.	Jacob von Steinberg.
Elias Giöös.	Petrus Rosenskiöld Junior.	

67. 6 7.

H. K. May.tz Nådige Resolution och Förklaring på the beswår/ *Postulater* och Klagepuncter som aff menige Rijkzens Almoge/ som til deñe beramade och nu wåländade Rijkzdagh här i Stockholm hafwe församblade warit/ ingifne och H. K. May.tt i vnderdänigheet andragne äre.

Åhr M. DC. XXVII.

1627

Tryckt i Stockholm.